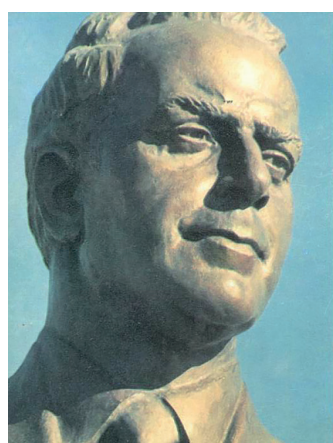

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

J. Aliyev

YENİ AZƏRBAYCAN

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

16 avqust
2025-ci il,
şənbə
№ 144 (6971)
Qiyməti
60 qəpik

İlham Əliyev 23 il əvvəl demişdi...

33 il sonra bərpa olunan ədalət

Amerika Birləşmiş Ştatlarının (ABŞ) əzəməti bütün qitələrdən görünür. Bu ölkə hər sahədə liderdir və drayver kimi beynəlxalq birliyi öz arxasınca aparır, global gündəliyə istiqamət verir. Elə ayrı-ayrı regionlarda ABŞ-la isti münasibətlər qurmağa can atan dövlətlərin sayının gəldikcə artması da bunun təsdiqidir. Dünyanın bir nömrəli siyasi, iqtisadi və hərbi güc mərkəzi ilə əməkdaşlıq əlaqələri qurmaq milli dövlətlər üçün həm böyük şans, həm də böyük məsuliyyət sayılır. Təbii ki, bütün dövlətlər də buna nail ola bilmirlər.

➔ Bax səh. 2-3

Biz sülh istiqamətində yekun addımı atdıq

➔ Bax səh. 4

Alyaska: Soyuq yarımadaı isidən Günəş...

➔ Bax səh. 6

**Böyük Qayıdış
böyük inamla
icra olunur**

➔ Bax səh. 5

**Qiymətlər artacaq,
yoxsa?**

Birinci yarımillikdə inflyasiya
birrəqəmli həddə saxlanılıb

➔ Bax səh. 5

**HƏDƏF - terror
təhlükəsi ehtimalını
sıfıra endirmək**

➔ Bax səh. 6

Bəzi qəzet redaktorları deyirdi
ki, "erməni qardaşlarımız" var,
onların xətrinə dəyər...

➔ Bax səh. 7

**Tarixin
arxivinə
gömüləcək
daha bir
bəyanat...**

➔ Bax səh. 4

Qəzzada atəşkəs hansı halda mümkündür?

➔ Bax səh. 7

İlham Əliyev 23 il əvvəl demişdi...

33 il sonra bərpa olunan ədalət

Amerika Birləşmiş Ştatlarının (ABŞ) özəməti bütün qitələrdən gürünür. Bu ölkə hər sahədə liderdir və

drayver kimi beynəlxalq birliyi öz arasına aparır, qlobal gündəliyi istiqamət verir. Elə ayrı-ayrı regionlarda

ABŞ-la isti münasibətlər qurmağa can atan dövlətlərin sayının getdikcə artması da bunun təsdiqidir. Dünyanın

bir nömrəli siyasi, iqtisadi və hərbi güc mərkəzi ilə əməkdaşlıq əlaqələri qurmaq milli dövlətlər üçün həm bə-

yük şans, həm də böyük məsuliyyət sayılır. Təbii ki, bütün dövlətlər də buna nail ola bilmirlər.

**ABŞ-ın vitse-prezidenti ilə görüş
Ağ Ev, 22 oktyabr 2002-ci il**

İlk səfər və İlham Əliyevin onillikləri qabaqlayan strateji baxışları

Bu mənada, Azərbaycanı şanslı dövlət kimi səciyləndirmək mümkündür. Bu günlərdə Vaşinqtonda Azərbaycan təntənəsi yaşandı. Prezident İlham Əliyevin Amerika Birləşmiş Ştatlarına işgüzar səfəri müstəsna bir uğurla keçdi. Dünya gördü ki, Liderə münasibət heç də onun təmsil etdiyi ölkənin böyüklüyündən və yaxud kiçikliyindən asılı deyil. Əgər Lider ölkəsinin siyasətini düzgün apararsa, milli maraqları qoruya bilir, eyni zamanda, qlobal çağırışlar qarşısında beynəlxalq həmrəyliyin möhkəmlənməsinə töhfələr verirsə, dünya çapında, ABŞ kimi güc mərkəzində ona mütləq qaydada layiq olduğu rəğbət bəslənəcək. Azərbaycan Prezidenti məhz belə Liderdir. O, ardıcıl fəaliyyəti ilə ölkəmizə böyük uğurlar qazandırmağa yanaşı, beynəlxalq səviyyədə əməkdaşlığın, təhlükəsizliyin möhkəmlənməsinə də davamlı töhfələr verir. İlham Əliyevin fəaliyyəti və baxışları yalnız indiki zamanla məhdudlaşmır, ədətən, bir neçə on il qabağı hədəfləyir. Buna görə də hansısa yeni çağırışlar meydana çıxsada Azərbaycanda kritik vəziyyət yaranmır, ölkənin əvvəlcədən formalaşdırılmış təhlükəsizlik yastığı çətinlikləri dəf etməyə imkan verir.

Azərbaycan Prezidentinin strateji baxışları, həmçinin dövlətlərarası münasibətləri də əhatə edir. Bunu Azərbaycan - ABŞ münasibətlərinin təmsalında da görmək mümkündür. İlham Əliyev ABŞ-a ilk səfəri 2002-ci ilin oktyabr ayında reallaşdırıb. O dövrdə İlham Əliyev Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Sədrinin birinci müavini, Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin birinci vitse-prezidenti və Milli Məclisin (MM) deputatı idi. Həmin səfər zamanı İlham Əliyev Azərbaycanın enerji siyasətinə dəstək verən ABŞ-ın siyasi və işgüzar dairələrində yaxşı tanınan bir sima idi. Bu da onunla bağlı idi ki, İlham Əliyev Azərbaycanın 1994-cü il 20 sentyabr tarixində imzalanan “Əsrin müqaviləsi” ilə əsası qoyulan yeni neft strategiyasının reallaşdırılması istiqamətində Dövlət Neft Şirkətinin məsul nümayəndəsi kimi ABŞ hökumətinin üzvləri, enerji şirkətlərinin təmsilçiləri ilə sıx əlaqələr qurmuşdu və enerji dialoqunun irəliləməsinə öz töhfələrini vermişdi. Sırr deyil ki, məhz İlham Əliyevin sayəsində “Əsrin müqaviləsi” Azərbaycanın milli maraqlarını təmin etməklə yanaşı, transmilli şirkətlər, o cümlədən də ABŞ şirkətləri üçün cəlbədi bir kontrakt çevrilmişdi. İlham Əliyevin özü xatırlayır ki, “Əsrin mü-

qaviləsi”nin hazırlanması çox çətin, məsuliyyətli bir proses olmuşdur. O dövrdə Prezident Heydər Əliyevə əvvəlki iqtidarlardan dağılmış iqtisadiyyat miras qalmışdı. Ölkənin beynəlxalq imici də çox aşağı idi, həmçinin müəyyən qüvvələr daxili sabitliyi pozmağa çalışırdılar. Belə şəraitdə investirləri Azərbaycana sərmayələr yönəltməyə inandırmaq asan deyildi. Azərbaycan nümayəndə heyətinə rəhbərlik edən İlham Əliyevin söyləri və əsaslandırması sayəsində maneələr dəf edildi və “Əsrin müqaviləsi” ətrafında möhkəmlənən beynəlxalq komanda formalaşdı.

Bu kimi realiaqlar İlham Əliyevin 2002-ci ilin oktyabr ayında ABŞ-a ilk səfərinin yüksək səviyyədə keçməsinə şərtləndirən əsas amillər idi. O, buraya artıq özünü təsdiqləmiş və ağıllı, geniş erudisiyası ilə böyük hörmət qazanmış qonaq kimi gəlmişdi. Təsədüfi deyil ki, o dövrdə Prezident olmayan İlham Əliyev Vaşinqtonda elə dövlət başçısı səviyyəsində qarşılanmışdı. Bunu Onun keçirdiyi görüşlərin miqyası da təsdiqləyir. Proqram zəngin və çox sıx idi. Həmin səfər çərçivəsində YAP Sədrinin birinci müavini, ARDNŞ-nin birinci vitse-prezidenti, Milli Məclisin deputatı İlham Əliyev ABŞ-ın vitse-prezidenti Riçard Çeyni, Dövlət katibinin birinci müavini Riçard Armitac, prezidentin milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə müşavirinin müavini Stiven Hedli, habelə Amerikanın tanınmış siyasətçiləri, beynəlxalq maliyyə qurumlarının yüksək səviyyəli rəsmiləri ilə bir sıra görüşlər keçirmiş, Con Hipokins Universitetinin Mərkəzi Asiya və Qafqaz Araşdırmaları İnstitutunda çıxış etmişdi. O da diqqətəlayiq haldır ki, İlham Əliyev səfər çərçivəsində müxtəlif auditoriyalar qarşısında Azərbaycanın bir nömrəli problemlərindən - Ermənistanın işğalı nəticəsində ərazi bütövlüyümüzün pozulmasından ətraflı bəhs edib və ölkəmizin prinsipial mövqeyini, işğal faktı ilə heç vaxt barışmayacağını bütün ciddiliyi ilə diqqətə çatdırıb. Bütövlükdə səfər kifayət qədər uğurlu olub. Səfərin yekunlarından və Azərbaycan - ABŞ münasibətlərinin yüksələn xətlə inkişafından məmnunluğunu bildiren İlham Əliyev vurğulayıb ki, Amerika bizim üçün starteji tərəfdaşımızdır. Əlbəttə ki, həmin səfərdə Azərbaycanla ABŞ arasında strateji tərəfdaşlığa aid hər hansı bir sənəd imzalanmamışdı. Sadəcə İlham Əliyev realiaqlara, proseslərin gedişinə istinad etməklə özünün strateji baxışlarını ortaya qoymuşdu.

İlham Əliyevin 23 il əvvəl ortaya qoyduğu strateji baxışlar artıq realiaqla çevrilmişdir. Əlbəttə, ötən 23 ildə hər şeyin rəvan getdiyini fikrini ifadə etmək mümkün deyil. Təəssüf ki, bundan əvvəlki administrasiya dönməndə ABŞ - Azərbaycan münasibətlərində, necə deyirlər, geridönüş baş vermişdi. Təsədüfi deyil ki, dövlətimizin başçısı əvvəlki administrasiya dövründəki dörd il itirilmiş illər kimi qiymətləndirib. Çünki əfsuslar olsun ki, Bayden administrasiyası zamanı Amerika-Azərbaycan əlaqələri Azərbaycan-Ermənistan əlaqələrinin girovuna çevrilmişdi. Bizim Amerika Birləşmiş Ştatları ilə əvvəlki dövrdə əldə edilmiş nailiyyətlər və potensial demək olar ki, dondurulmuş vəziyyətə salınmışdı. Buna görə də indi Azərbaycan vaxt itirmək istəmir. İlham Əliyev artıq Prezident səviyyəsində və Ağ Evin yeni administrasiyasının rəhbəri Donald Tramp iki ölkə arasında münasibətlə-

Strateji müstəvidə əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri

ri strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəltməkdə maraqlıdır. Rəsmi Bakı Vaşinqtonla münasibətləri qarşılıqlı maraqlar əsasında inkişaf etdirməkdə maraqlıdır. Prezident İlham Əliyevin Amerika Birləşmiş Ştatlarının milli bayramı - Müstəqillik Günü münasibətilə Donald Trampa ünvanladığı təbrik məktubunda bildirdiyi kimi, biz Azərbaycan ilə Birləşmiş Ştatlar arasında dostluq münasibətlərinə və tərəfdaşlığa xüsusi əhəmiyyət veririk. Beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin gücləndirilməsi, terrorizmə və onun müxtəlif təzahürlərinə qarşı mübarizə, enerji təhlükəsizliyi və bir sıra digər mühüm sahələr üzrə fəal və səmərəli əməkdaşlığımız sıx tərəfdaşlığımızın səciyyəvi cəhətlərindən biridir.

Oxşar fikirləri, həmçinin D.Tramp da ifadə edib. “Ölkələrimiz uğurlara doğru sürətlə irəlilədikcə Sizinlə işləməyi sevir-sizliklə gözləyirəm. Birləşmiş Ştatlar Azərbaycanın suverenliyinin, müstəqilliyinin və ərazi bütövlüyünün sarsılmaz dəstəyçisi olaraq qalır”, - deyərək Onun Azərbaycan Prezidentinə ünvanladığı məktubda vurğulanıb.

Bu gün İlham Əliyevin 23 il əvvəl ifadə etdiyi fikirlər təsdiqlənir. Hər iki tərəf əməkdaşlıq əlaqələrinin xalqlarımızın mənafeyinə uyğun olaraq inkişafına güclü siyasi iradə göstərir. Diqqət çəkən mühüm məqamlardan biri ondan ibarətdir ki, liderlər bir-birinə inanır və rəğbət bəsləyirlər. Bunu Prezident İlham Əliyevin Vaşinqtona işgüzar səfəri çərçivəsində Onun D.Trampla baş tutan aşağıdakı dialoqu bir daha təsdiqləyir:

Prezident Donald Tramp: Siz böyük lidersiniz.

Prezident İlham Əliyev: Böyük lider mənim yanımda əyləşib”. Şübhə yoxdur ki, İlham Əliyevin 23 ildən sonra Vaşinqtona baş tutan səfəri münasibətlərdə yeni bir səhifə açacaq. Bu əminliyi həm Vaşinqtonda Azərbaycan Prezidentinə göstərilən xüsusi ehtiram, aparılan danışıqların geniş gündəliyi, həm də imzalanan sənədlər bir daha möhkəmləndirir. Diqqətəlayiq haldır ki, ABŞ-ın yeni administrasiyası Azərbaycanın Cənubi Qafqazın aparıcı dövləti olduğuna böyük önəm verir. Avqustun 7-də Vaşinqtonda Prezident İlham Əliyevlə ABŞ Prezidentinin xüsusi elçisi Stiv Uitkoff arasında keçirilən görüşdə strateji müstəvidə əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri ilə bağlı ətraflı fikir mübadiləsinin aparılması bunun əyani təsdiqidir.

Görüşdə Prezident İlham Əliyevin ABŞ Prezidenti Donald Trampın dövləti ilə Vaşinqtona işgüzar səfərinin ikitərəfli münasibətlərimizin gündəliyinin və regional məsələlərin müzakirəsi üçün yaxşı fürsət yaratdığı bildirilib

Söhbət zamanı Azərbaycan Respublikası ilə Amerika Birləşmiş Ştatlarının strateji müstəvidə əməkdaşlığının inkişaf perspektivləri, Ermənistanla Azərbaycan arasında normalaşma prosesi və regiondakı sülh gündəliyinə dair fikir mübadiləsi aparılıb.

Ağ Evin yeni administrasiyasının ölkəmizə səmimi münasibətinin davamı olaraq Prezident İlham Əliyevin ABŞ-a işgüzar səfəri çərçivəsində Azərbaycanla ABŞ arasında münasibətlərin strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəldilməsi istiqamətində iki ölkənin prezidentləri tərəfindən “Azərbaycan Respublikası ilə Amerika Birləşmiş Ştatları arasında Strateji Tərəf-

daşlıq Xartiyasının hazırlanması məqsədilə Strateji İşçi Qrupunun yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Amerika Birləşmiş Ştatları Hökuməti arasında Anlaşma Memorandumu” imzalanıb. Bunu yüksək dəyərləndirən Prezident İlham Əliyev vurğulayıb: “Deyə bilərəm ki, bu gün Amerika-Azərbaycan münasibətlərində yeni səhifə açılır: əməkdaşlıq və strateji tərəfdaşlıq səhifəsi. Əlbəttə ki, Azərbaycanın milli maraqlarının qorunması üçün Amerika Birləşmiş Ştatları ilə bu səviyyədə münasibətlərin qurulması çox önəmli məsələdir”.

Vurğulandığı kimi bu sənədin böyük əhəmiyyəti var. Sözügedən sənəddə gələcək əməkdaşlıq istiqamətləri açıq-aydın təsbit edilib. Bu sırada aşağıdakıları sadalamaq mümkündür:

- Qarşılıqlı sərmayə qoyuluşu,
 - Neqliyyat, bağlamlar, təhlükəsizlik, süni intellekt sahəsində əməkdaşlıq,
 - Müdafiə sənayesi və müdafiə sahələrində qarşılıqlı fəaliyyətlər və s.
- Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, imzalanan sənəd qarşıda geniş perspektivlər açır. Artıq Prezident İlham Əliyevin göstərişi əsasında Azərbaycan tərəfini təmsil edəcək tərkib müəyyən olunub. Respublikamız bir sıra təkliflər irəli sürmək niyyətindədir və artıq müzakirələrə start verilib. Yaradılacaq Strateji İşçi Qrupu regional bağlamlar infrastrukturunun və enerji sahəsində sərmayələrin genişləndirilməsi, eləcə də regional iqtisadi-ticarəti əməkdaşlığın irəliləməsi, həmçinin süni intellektin inkişafı kimi vacib məsələlərlə məşğul olacaq. ABŞ-Azərbaycan strateji tərəfdaşlığı ABŞ texnologiyasının və sərmayəsinin ölkəmizə gəlməsi, ABŞ-ın iqtisadi fəallığı deməkdir.

Enerji əməkdaşlığı davam edəcək

İlham Əliyevin 23 il əvvəl ABŞ-a baş tutan səfəri çərçivəsində enerji dialoqunun diqqət mərkəzində olduğunu vurğuladıq. Amerika Birləşmiş Ştatları Azərbaycanın uzun illərdən bəri enerji sahəsində sadıq tərəfdaşdır. İlham Əliyevin zamanında bildirdiyi kimi, bu ölkənin şirkətləri Azərbaycanın Xəzər dəkisi zəngin karbohidrogen yataqlarının işlənilməsi üzrə imzalanan layihələrdə iştirak edirlər. Bu sahədə xoş əməllərə əsaslanan və sağlam təməllər üzərində qurulmuş əməkdaşlıq hazırda da uğurla davam edir. Azərbaycan özünün enerji strategiyası, eləcə də regionda sabitliyə və inkişafa xidmət edən nəhəng infrastruktur layihələrinin həyata keçməsinə ABŞ-ın göstərdiyi davamlı dəstəyi yüksək qiymətləndirir.

Azərbaycan Prezidentinin ABŞ-a işgüzar səfəri çərçivəsində isə dövlətimizin başçısının və ABŞ Prezidentinin xüsusi elçisi Stiv Uitkoffun iştirakı ilə SOCAR-la “ExxonMobil” şirkəti arasında “Əməkdaşlıq haqqında Memorandum” imzalanıb. Sənəd Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov və “ExxonMobil” şirkətinin vitse-prezidenti Con Ardill imzalayıblar.

Yaxşı haldır ki, Azərbaycanla ABŞ arasında ötən əsrin doxsanıncı illərindən başlayan enerji əməkdaşlığı perspektivdə də davam etdiriləcək. Memorandumun imzalanması o anlama gəlir ki, ABŞ-da Azərbaycanın ədalətli enerji siyasəti yüksək dəyərləndirilir və ölkəmizlə əməkdaşlığın davam etdirilməsinə böyük maraq göstərilir.

907-ci düzəlişin Azərbaycan Prezidentinin iştirakı ilə ləğvi rəmzi mənə daşıyır

Müstəqil Azərbaycanla ABŞ arasında münasibətlərdən bəhs edərkən istəməyəcəyəm hələ də “Azadlığa dəstək aktı”na bədnam 907-ci düzəliş düşür. Konqres tərəfindən 1992-ci il 6 avqust tarixində qəbul edilmiş “Azadlığa dəstək aktı” qanunu sosialist sistem dağılmasından sonra öz müstəqilliyini elan etmiş dövlətlərə ABŞ tərəfindən yardım göstərilməsini həyata edib. Lakin cəmi bir neçə aydan sonra - oktyabrın 24-də Konqres bu qanuna düzəliş edərək ABŞ-ın hər hansı formada Azərbaycan hökumətinə birbaşa yardımına qadağa qoyub. 907-ci düzəliş (Section 907) kimi tanınan bu müddəə birbaşa erməni lobbisinin təsiri ilə qəbul olunub. Səbəb kimi isə gəy Azərbaycanın keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişəsi səbəbindən Ermənistanla və Dağlıq Qarabağa qarşı iqtisadi blokada tətbiq etməsi göstərilirdi.

Prezident İlham Əliyev avqustun 8-də Vaşinqtonda Azərbaycanın media nümayəndələrinə müsahibəsində 907-ci düzəlişin tarixinə qısa ekskurs edib,

onun bədnam mahiyyətinə bir daha diqqət çəkib. O zaman təbii ki, Konqres üzvlərinin Azərbaycanı, Cənubi Qafqazda baş verənlərdən xəbəri yox idi. Onlar erməni lobbii qruplarının təsiri altına düşüb və qurban Azərbaycan işğalçı kimi təqdim edirdilər. Beləliklə, bu düzəliş bizi həmin o illərdə çox ehtiyac duyduğumuz birbaşa Amerika yardımından məhrum etmişdir. O vaxt Azərbaycan qaçqınların sayı çox, iqtisadiyyatı isə bərbad vəziyyətdə olan kasıb ölkə idi. Nəticədə, biz sanksiyalar altında olan yeganə keçmiş Sovet İttifaqı respublikası idik.

ABŞ-da 2001-ci il 11 sentyabr hadisələrindən sonra 907-ci düzəliş yenidən bəxəldi. Azərbaycanın beynəlxalq terrorizmlə mübarizədə dəstəyini təmin etmə məqsədi ilə ABŞ Konqresi 2001-ci ilin oktyabr ayında prezidentə düzəlişin hüquqi qüvvəsini 1 ilinə dayandırmaq səlahiyyəti verib, 2002-ci ilin yanvar ayında isə bu qərar o vaxtki Prezident Corc Buş tərəfindən təsdiqlənib. Həmin dövrdə ABŞ Hökumətinin Əfqanıstana

sında “Erməniləri Müdafiə Aktı” (Armenian Protection Act) adı ilə qəbul edilmiş sənəddə 2024-2025-ci illər üçün Azərbaycanla ABŞ yardımını və hətta onun Prezident tərəfindən yuxarıda təsvir olunduğu qaydada dondurulmasını qadağan edildi. 907-ci düzəlişin dayandırılması bizim üçün böyük şək oldu, çünki belə bir yanaşma gözləmədik. Əfqanıstana bizə ehtiyac olmadığına görə Bayden administrasiyası bütün dünyanın gözü qarşısında Əfqanıstandan qaçdığı dövrdə buna əl atdı. Bundan sonra bizə qarşı sanksiyalar yenidən qüvvəyə mindi. Bu, yəqin ki, Azərbaycana mənfəi münasibətin və nankorluğun zirvəsi idi. Əslində, bu, Bayden administrasiyası ilə onların hakimiyyətinin sonuna qədər düzəlişin əlaqələrimizin ciddi şəkildə pisləşməsinə səbəb oldu.

907-ci düzəliş ABŞ-Azərbaycan əlaqələrində və onların daha da yüksək səviyyəyə qaldırılmasında ən problemli məsələlərdən biri olub. Son iki onillikdə karbohidrogen gəlirləri sayəsində iqtis-

keçmişdə qalıb. İndi Azərbaycan və Ermənistan qarışıqlar şəraitindədirlər, rəsmi İrəvan Realiaqla da daxil olmaqla Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyır. Belə olan halda 907-ci düzəlişin hələ də qalması hansı məntiqə əsaslanabilir?

Yaxşı haldır ki, zamanında süni yaradılmış Dağlıq Qarabağ münaqişəsi kimi, 907-ci düzəliş də artıq keçmişdir. Prezident İlham Əliyev səfər çərçivəsində 907-ci düzəlişin dayandırılmasının rəmzi mənə daşdığını bildirib. “Əlbəttə ki, “Azadlığa dəstək aktı”na edilən bu ədalətsiz 907-ci düzəlişdən mənim iştirakımla oval ofisdə imtina çox rəmzi mənə daşıyır. Prezident Tramp bunu başqa formada da edə bilərdi. O, bunu daha sonra da imzalaya bilərdi. Amma bunu hələ 1992-ci ilin oktyabrından bəri Konqres tərəfindən haqsız olaraq sanksiyaya məruz qalan Azərbaycanın Prezidentinin qarşısında etmək qərarına gəldi”, - deyərək dövlətimizin başçısı vurğulayıb.

Beləliklə, bədnam 907-yə düzəlişin ləğvi ilə ədalət 33 il sonra bərpa edildi

İlham Əliyev 23 il əvvəl demişdi...

33 il sonra bərpa olunan ədalət

əvvəli 2-ci səhifədə

Zəngəzur Dəhlizi (“Trump Marşrutu”) açılacaq

Prezident İlham Əliyevin 23 ildən sonra bu günlərdə Amerika Birləşmiş Ştatlarına baş tutan səfəri çərçivəsində Vaşinqtonda, Ağ Evin oval kabinetində - dünyanın bir nömrəli ofisində aparılan müzakirələrin ən mühüm nəticələrindən biri isə regionda kommunikasiyaların blokdan çıxarılmasının razılaşdırılmasıdır. Bununla bağlı liderlərin imzaladığı Birgə Bəyanatda konkret müddəalar yer alıb. D.Trampın şahidliyi ilə imzalanan sənədə oxuyuruq: “Biz regionda və onun qonşuluğunda dövlətlərin suverenliyi, ərazi bütövlüyü və yurisdiksiyasına hörmət əsasında sülhün, sabitliyin və rifahın təşviqi üçün iki ölkə arasında ölkədaxili, iki-tərəfli və beynəlxalq nəqliyyatın təmini məqsədilə kommunikasiyaların açılmasının əhəmiyyətini bir daha təsdiq etdik. Bu səylər Azərbaycan Respublikasının əsas həssəsi və onun Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında maneesiz bağlantı-nı və Ermənistan Respublikası üçün beynəlxalq və ölkədaxili bağlantıları üzrə qarşılıqlı faydaları ehtiva edir;

Ermənistan Respublikası Ermənistan Respublikasının ərazisində “Beynəlxalq Sülh və Rifah naminə Tramp Marşrutu” (TRIPP) bağlantı layihəsi üçün çərçivənin müəyyən edilməsi məqsədilə Amerika Birləşmiş Ştatları və qarşılıqlı müəyyən edilmis üçüncü tərəflər ilə əməkdaşlıq edəcəkdir. Biz bu məqsədə ən qısa zamanda nail olmaq üçün xoş niyyətlə səy göstərməyə dair qətiyyətimizi təsdiq edirik”.

Birgə Bəyanatdan da göründüyü kimi, regionda kommunikasiyaların blokdan çıxarılması ilə bağlı Azərbaycanın lap əvvəldən ortaya qoyduğu və əsaslandığı mövqə Vaşinqton görüşündə də nəzərə alınıb. Xatırladaq ki, 44 günlük müharibənin sonuclanmasını bildirən məlum üç-tərəfli Bəyanata da Prezident İlham Əliyevin təkidli oxşar məzmunlu bənd salınıbmışdı. Regionda kommunikasiyaların bərpası Azərbaycan üçün strateji önəm daşıyır. Azərbaycanın əsas həssəsi ilə Naxçıvan arasında maneesiz nəqliyyat bağlantısının yaradılması Prezident İlham Əliyevin dəfələrlə qeyd etdiyi kimi, Azərbaycanın milli, tarixi və gələcək maraqlarına tam cavab verir.

Respublikamız bu məsələdə təkid etməkdə tam haqlıdır. Naxçıvan Muxtar Respublikası Azərbaycanın ayrılmaz hissəsidir. Bu bölgə Ermənistanın ötən əsrin doxsanıncı illərinin əvvəllərində respublikamıza qarşı başladığı işğalçılıq siyasətinə görə blokada şəraitinə düşdü. Artıq 30 ildən çoxdur ki, Naxçıvan əhalisi çətin vəziyyətdə qalıb. Bu regionun vətəndaşları respublikamızın paytaxtına və digər bölgələrinə gedib-gəlmək üçün hava nəqliyyatından və İran ərazisindən keçən marşrutdan istifadə etmək məcburiyyətində

dədirlər. Hava nəqliyyatı daimi təmaslar üçün optimal deyil. Eyni zamanda, İran ərazisindən keçən marşrutda sürücülərə bir sıra hallarda maneələr yaradılır, onlar saatlarla keçid məntəqəsində gözləmək məcburiyyətində qalırlar.

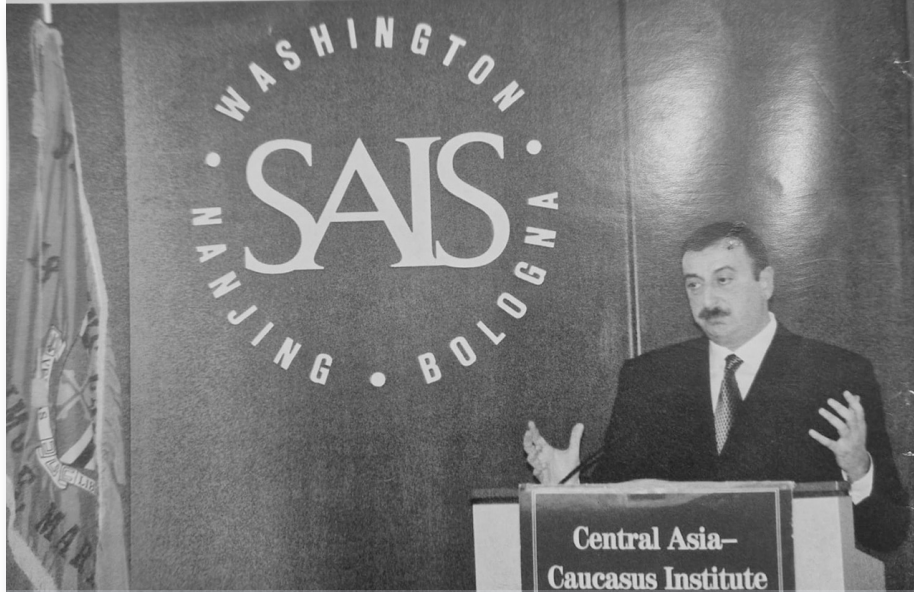
Eyni zamanda, Zəngəzur Dəhlizi (TRIPP marşrutu) fəaliyyətə başladıqdan sonra Azərbaycanın tranzit imkanları daha da genişlənəcək. Son illərdə Azərbaycan Avrasiyanın yeni nəqliyyat xəritəsini formalaşdırıb və hazırda bu geniş coğrafiyanın bütün əsas yolları məhz ölkəmizdə kəşifir. Zəngəzur Dəhlizi (TRIPP marşrutu) bu bağlantıda yeni və çox mühüm həlqə təşkil edəcək. Dəhliz boyunca yadılacaq dəmir və avtomobil yolları məhz ölkəmizin ərazisində Şərq-Qərb və Şimal-Cənub marşrutlarına inteqrasiya ediləcək. Azərbaycanın son illərdə liderlik keyfiyyətləri nümayiş etdirməklə Xəzərdə qurduğu ən böyük limanın, həmçinin işğaldan azad edilmiş ərazilərdə inşa olunan üç beynəlxalq səviyyəli hava limanının yaradacağı imkanları da nəzərə alsaq, deyə bilərik ki, Zəngəzur Dəhlizi (TRIPP marşrutu) beynəlxalq səviyyədə daşımalar üçün ən cəlbəedici marşrutlardan birinə çevriləcək və respublikamız perspektivdə etibarlı tranzit ölkəsi kimi bundan böyük həcməldə gəlirlər qazanaçaq.

Zəngəzur Dəhlizinin (TRIPP marşrutunun) önəmi, eyni zamanda, hazırkı geosiyasi amillərlə şərtlənir. Son illərdə Rusiya-Ukrayna müharibəsi səbəbindən Şimal marşrutlarının funksionallığı əhəmiyyətli dərəcədə azalıb. Belə bir şəraitdə Orta Dəhliz Avrasiyada ən etibarlı və təhlükəsiz marşrut kimi diqqət çəkir. Transxəzər marşrutu ilə Cindən, Mərkəzi Asiya ölkələrindən yükləri Xəzər dənizindən, Azərbaycan və Türkiyə üzərindən keçirməklə Avropa bazarlarına təhlükəsiz və daha qısa müddətdə çatdırmaq mümkündür. Azərbaycanın strateji baxışına

görə Zəngəzur Dəhlizi (TRIPP marşrutu) Orta Dəhlizin bir qolu kimi inkişaf etdiriləcək. Hazırda Orta Dəhlizin Gürcüstandan keçən segmenti aktivdir. Zəngəzur Dəhlizinin (TRIPP marşrutunun) yaradılması ilə Avrasiya coğrafiyasında tranzit imkanları genişlənəcək.

Zəngəzur Dəhlizinin (TRIPP marşrutunun) yaradılması Ermənistan üçün də həyati əhəmiyyət daşıyır. Bu ölkə 30 il ərzində işğalçılıq siyasətinin girovluğunda qalıb və əslində, dalan vəziyyətdə qalıb. Hazırda Ermənistanın geniş dünyaya çıxışı yalnız dar Lars keçid məntəqəsi və İran üzərindəndir. Lars keçid məntəqəsi daşımalar üçün optimal marşrut sayıla bilməz. Çünki xüsusilə də qış aylarında buradakı dağ silsilələrindən keçmək mümkün deyil. Bütövlükdə, yeni marşrut optimal regional bağlantı təmin edəcək. O cümlədən Mərkəzi Asiya dövlətləri üçün yeni tranzit imkanları açılacaq. Rusiya və İranın Şimal-Cənub marşrutundan asılılıq azalacaq. Qeyd edək ki, respublikamızın ərazisində Şimal - Cənub marşrutu ilə Orta Dəhlizin bağlantısı təmin edilə bilər. Beləliklə də, İran və Rusiya da yeni marşrutdan faydalana biləcəklər.

Bütövlükdə, yeni marşrut optimal regional bağlantı təmin edəcək. O cümlədən Mərkəzi Asiya dövlətləri üçün yeni tranzit imkanları açılacaq. Rusiya və İranın Şimal-Cənub marşrutundan asılılıq azalacaq. Qeyd edək ki, respublikamızın ərazisində Şimal - Cənub marşrutu ilə Orta Dəhlizin bağlantısı təmin edilə bilər. Beləliklə də, İran və Rusiya da yeni marşrutdan faydalana biləcəklər.

İlham Əliyevin Con Hopkins Universitetinin Mərkəzi Asiya və Qafqaz Araşdırmaları İnstitutunda çıxışı
22 oktyabr 2002-ci il

Minsk qrupunun ləğvi: De - faktodan de -yureyə

Vaşinqtonda aparılan müzakirələrdə də vurğu edildiyi kimi, Cənubi Qafqaz regionunda uzunmüddətli sabitlik, təhlükəsizlik və əməkdaşlıq arxitekturasının qurulması üçün Azərbaycanla Ermənistan arasında etibarlı sülhün təmin olunması zəruridir. Sülhə nail olunması üçün isə bir sıra zəruri şərtlər təmin edilməlidir ki, bunlardan biri də artıq ölü quruma çevrilən Minsk qrupunun de-yure ləğv edilməsi ilə bağlı idi. Prezident İlham Əliyev bu şərti irəli sürərək

sürf postmüharibə dövrünün reallığından çıxış edib. Minsk qrupunun de-yure ləğvi məqsədilə Azərbaycan və Ermənistan ATƏT-ə birgə müraciət ünvanlamalı idilər. Son vaxtlardək Ermənistan müxtəlif bohanələr gətirməklə bunu etməyə tələsmirdi. Xatırladaq ki, Minsk qrupunun tarixi 1992-ci ilə gedib çıxır. Həmin il martın 24-də Helsink şəhərində ATƏM-in Xarici İşlər Nazirləri Şurasının iclası keçirilib. Görüşdə Qarabağda vəziyyət müzakirə olunub, ATƏM-in Ermənistan-Azərbaycan münasibəti

şəsinin sülh yolu ilə həll edilməsinə dair Minsk konfransının çağırılması haqqında qərar qəbul edilib. 1994-cü ildə ATƏT-in Budapeşt şəhərində keçirilən Zirvə Görüşündə həmsədrlik institutu yaradılıb.

Minsk qrupu ABŞ, Fransa və Rusiyanın həmsədrliyi ilə fəaliyyət göstərirdi.

Postmüharibə dövründə de-facto mövcud olmayan Minsk Qrupunun de-yure ləğvinin şərtləndirən çoxsaylı amillər sadalamaq mümkündür. Əvvəla, Minsk Qrupu zamanında keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə tənzimlənməsi məqsədilə yaradılmışdı. 44 günlük Vətən müharibəsinin və 23 saatlıq lokal xarakterli antiterror tədbirlərinin nəticəsi olaraq artıq münaqişə həllini tapıb. Bununla Azərbaycan BMT-nin məlum qətnamələrinin icrasını öz gücünə təmin edib. Artıq münaqişə keçmişdir, Minsk qrupunun fəaliyyətinə hansısa bir lüzum da qalmamışdır. Digər tərəfdən, Minsk qrupunda təmsil olunan dövlətlərin vəziyyətinə baxaq. Bu gün kəskin qarşıdurmalar yaşayan Rusiyanın, ABŞ-in və Fransanın eyni masa arxasında əyləşməsi praktiki cəhətdən mümkün deyil. Əgər onlar hansısa bir barışıq reseptinə malikdirsə, ilk növbədə bunu öz aralarındakı ixtilafın həllində tətbiq etməlidirlər.

Beləliklə, hər cəhətdən ömrünü başa vurmuş bir quruma şüni nəfəs verməyin heç bir faydası yox idi. Minsk qrupunun ləğv edilməsi proseslərin təbii axarında meydana çıxan zərurətə çevrilmişdi. Azərbaycan Prezidenti vurğulayıb ki, artıq keçmişin qalığı olan ATƏT-in Minsk qrupu və onunla əlaqədar olan təsisatlar tamamilə ləğv edilməlidir. Çünki əgər münaqişə keçmişdə qalıbsa və Ermənistanın baş naziri Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün dəstəklədiyini ifadə edərsə onda keçmişin qalığı olan Minsk qrupunun saxlanmasına nə ehtiyac vardı?! Artıq Minsk qrupunu da keçmiş saymaq olar. Dövlətimizin başçısının ABŞ-a səfəri çərçivəsində tərəflər zamanında Azərbaycanın təkid etdiyi Minsk qrupunun ləğvi ilə bağlı müraciəti imzalayıblar. Şübhə yoxdur ki, hələ fəaliyyətdə ikən ölü qurum kimi tanınan Minsk qrupunun tabutuna son misar lap yaxın vaxtlarda vurulacaq.

Otuz illik münaqişədən sonra Cənubi Qafqaza sülh gəlir

Bu günlərdə dünya tarixi anlara şahidlik etdi. Ağ Evdə D.Trampın vəsiyyəti ilə Azərbaycanla Ermənistan arasında təxminən otuz il davam edən münaqişədə yeni bir səhifə açılmış oldu - iki ölkənin xarici işlər nazirləri tərəfindən ABŞ Prezidentinin şahidliyi ilə yekun sülh sənədi imzalandı. Bu, 44 günlük müharibədən sonra Azərbaycan Prezidentinin təşəbbüsü ilə başlayan sülhəratma prosesində tarixi bir nailiyyətdir. İndiyədək buna çoxlu cəhdlər edilmişdi. Xatırlayaq ki, Ağ Evdə baş tutan son görüşlərdə müxtəlif formatlarda danışıqlar aparılıb. Bir vaxtlar Moskva, Brüssel, Vaşinqton formatları aktiv fəadına idi. Lakin Vaşinqton formatı Bayden administrasiyasının Azərbaycanla münasibətdə qərəzli mövqə tutmasına görə bir neçə görüşdən sonra yarımçıq dayandırıldı. Brüssel formatı çərçivəsində xüsusilə də Fransanın Ermənistanın tərəfini saxlaması açıq-aşkar idi və buna görə də iflas qayılmaz oldu. Həmçinin Moskva formatı da səmərəsizliyi ilə yadda qaldı. Belə ki, bu formatda fəaliyyətlər məsul şəxslərin görüşmələrindən və bəyanatlar səsləndirmələrindən uzağa getmədi.

D.Trampın özü bu günlərdə Azərbaycanla Ermənistan arasında uzun sürən münaqişəni Rusiya-Ukrayna müharibəsi kimi müəkkəb ədavət kimi səciyyələndirib. D.Tramp yeganə global səviyyəli liderdir ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında başlayan sülhəratma prosesini məntiqi sonluğa istiqamətləndirməyə nail olub. Prezident

İlham Əliyev Vaşinqtonda mətbuata verdiyi bəyanatında D.Trampa minnətdarlığını ifadə edərək bildirib: “Həqiqətən bu gün Azərbaycan xalqının yaddaşına həm qürur, həm də Prezident Trampa minnətdarlıq hissi ilə həkk olunacaq. Onun həm Azərbaycanla olan münasibəti və təkcə bizim regionumuz deyil, - bu gün məm bunu fikir mübadiləmizdə qeyd etdim, - cəmi bir neçə ay ərzində Prezident Tramp Afrikada, Asiyada və nəhayət, Cənubi Qafqazda 30 il ərzində əldə oluna bilinməyən təmin etdi. Biz insanları qurban verməməsi, böyük itkilər ilə nəticələnən iki çox ağır müharibə aparmalı olduq. Prezident Tramp və onun komandası, bizim yaxşı dostumuz Stiven Uitkoff olmasaydı, Ermənistan və Azərbaycan yəqin ki, hələ də sonsuz danışıqlar prosesində idilər”.

Beləliklə, D.Trampın sözləri və vəsiyyəti ilə Cənubi Qafqaza sülh gəlir. İki ölkənin əməkdaşlıq dövrünə başlayacağına böyük ümidlər yaranıb. Sülh sazişinin dünyanın bir nömrəli ofisində - oval kabinetdə D.Trampın şahidliyi ilə imzalanması böyük məsuliyyət yaradır. Çoxlarının bacarmadığını məhz o bacardı. Buna görə də Azərbaycanın və Ermənistanın da vəfa borclarına sadıq qalmaqla D. Trampın Nobel Sülh Mükafatına namizədliyini irəli sürüblər. “Bəs əgər Nobel Sülh Mükafatı Prezident Trampa verilməse, kimə verilməlidir? Mən heç bir iş görməmiş, lakin mükafat almış şəxslərlə bağlı Nobel Sülh Mükafatının çox müəmmalı qərarlarını tarixinə vurmaq istəməzdim. Lakin Prezident Tramp altı ay ərzində möcüzə yaratdı”, - deyər Prezident İlham Əliyev vurğulayıb.

Mübariz ABDULLAYEV

İki sülh prezidenti

İnsanların həyatına qan-qada, ölüm-itim gətirən, şirin arzuları puç edən,qurulu şəhərləri, tarixə şahidlik etmiş sivilizasiyaları dağıdan, xalqlar arasında düşmənçilik yaradan müharibələr dünyada hər zaman ciddi narahatlıqlar yaradıb. Bu gün isə beynəlxalq səviyyədə müharibə mövzusunun aktuallığı heç vaxt olmadığı qədər artıb ki, bu da ayrı-ayrı regionlarda da eyni vaxtda qanlı müharibələrin alovlanması ilə bağlıdır. Açıq deyək ki, dünya yeni global müharibənin astanasına gəlib çatıb. Narahatlıq doğuran ən mühüm məqam ondan ibarətdir ki, yeni dünya müharibəsinin ənənəvi müharibələrdən kəskin şəkildə fərqlənəcəyinin proqnozları verilir. Belə görünür ki, top-tüfəng, tank , piyadalar kimi resurslarla aparılan müharibə dövrü də keçmişlə qonuşmaqdadır. İndi müharibələr daha güclü dağıdıcı gücə malik uzaq mənzilli, hipersəs sürətlə innovativ texnikalar vasitəsi ilə apardılır. Ən qorxuncu, dəhşətli isə odur ki, ayrı-ayrı güc mərkəzləri, bəzi siyasətçilər bəşəriyyətə əzələ nümayiş etdirərək dünyanı nüvə silahları ilə hədələyirlər.

Təsvir olunan reallıq fonunda daşı Azərbaycan səfiri Hüseyn Cavidin əşadığıdakı misraları yada düşür:

*Kəssə hər kim tökülən qan izini,
Qurtaran dəhi odur yer üzünü.*

Bəs bizim zamanəmizin Yer üzünü bolalardan qurtaracaq dahisi kim ola bilər? Açıq son vaxtlardək dünya siyasətçiləri arasında belə bir sima fərqlənmirdi. Dünyanın bir nömrəli supergüc dövləti olan Amerika Birləşmiş Ştatlarının sabiq Prezidenti Co Baydenin özü əslində müharibənin içində idi. ABŞ-in indiki Prezidenti

Donald Trampın bildirdiyi kimi, Rusiya-Ukrayna müharibəsinin məhz Bayden başlatdırıb. Bundan başqa, C.Baydenin prezidentliyi dövründə onun ölkəsi Yaxın Şərqdə, o cümlədən də Qəzzada yaşananların bu və ya digər formada iştirakçısı olub. Digər bir güc mərkəzi olan Rusiya artıq üç ildən çoxdur ki, müharibə tərəfidir. Rusiya-Ukrayna müharibəsində də hər gün insanlar həyatını itirir. Belə bir vəziyyətdə Birləşmiş Millətlər Təşkilatından gözləntilər də çox deyil. Qurumun artıq düşsə, gücsüz bir təşkilata çevrildiyi müxtəlif səviyyələrdə etiraf olunur. Təhlükəsizlik Şurası beş ölkənin girovluğunda qalıb, buna görə də ədalətli qərarlar verilmir. Kədərli haldır ki, BMT Baş katibinin ayrı-ayrı regionlarda tüğyan edən müharibələrin dayandırılması ilə bağlı çağırışları əsla eşidilmir.

Bu kimi kədərli reallıqlar fonunda ABŞ-in yeni Prezidenti Donald Tramp tamamilə fərqli bir rəkrusdan diqqət mərkəzinə gəlib. O, hələ ötən il seçkiqabağı təbliğat çıxış edirdi, seçiləcəyi təqdirdə Rusiya-Ukrayna müharibəsinin, digər münaqişələrin qısa müddətdə bitirəcəyini bildirirdi.Yeri gəlmişkən, D.Trampın seçkiqabağı dövründə sülh, barışıq mövqeyindən çıxış etməsi Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin də diqqətini cəkmışdi. Dövlətimizin başçısı ABŞ-də seçki-

lərlə bağlı Ona ünvanlanan sualı cavablandırarkən, D.Trampa xüsusi rəğbətini bildirmiş, onun sülh mövqeyindən çıxış etməsini alqışlamışdı. Bu o anlama gəlir ki, Prezidentlər İlham Əliyev və Donald Tramp müharibələrə “yox” deyən siyasətçilərdirlər. Paralellər aparmaq üçün daha bir məqam diqqət yetirək: Bir qədər bundan əvvəl D.Tramp özünün sosial şəbəkə hesabında Prezident İlham Əliyevin III Şuşa Qlobal Media Forumundakı çıxışından bir hissəni paylaşmış. Dövlətimizin başçısı Forumda sualları cavablandırarkən regionda və dünyada qalıcı sülhə çağırışları edib, həmçinin D.Trampı “müharibə başlamayan ABŞ Prezidenti” kimi səciyyələndirib. Məlumdur ki, ABŞ prezidentlərinin əksəriyyətinin idarəçiliyi dövründə bu ölkə dünyanın ayı-ayrı regionlarında qanlı müharibələrə cəlb olunub. D.Tramp isə tarixdə müharibə deyil, sülh prezidenti kimi qalmaq istəyir. Təsədüfi deyildir ki, müxtəlif dairələrdən onun Nobel sülh mükafatına namizədliyi irəli sürülmüş. İlham Əliyevin sülh çağırışları D.Trampın dünyaya sülh gətirmək istəyi ilə üst-üstə düşür və bu səbəbdən də o, sosial şəbəkə hesabında bəhs olunan paylaşımı edib.

Biz sülh istiqamətində yekun addımı atdıq

İlham Əliyev: Zəngəzur dəhlizi yeni bağlantı layihəsidir və beynəlxalq nəqliyyat marşrutlarının mühüm hissələrindən biri olacaq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Amerika Birləşmiş Ştatlarına səfəri zamanı bu ölkənin “Fox News” telekanalına müsahibə verib. Telekanalın saytında dövlətimizin başçısının müsahibəsində səsləndirdiyi bəzi fikirlər əsasında material yayımlanıb.

Prezident İlham Əliyev müsahibəsində deyib: “İstər regionumuzdan olan, istərsə də regionumuzdan kənarda yerləşən istənilən dövlət tərəfindən bugünkü nailiyyətlə bağlı hər hansı bir mənfi fikir bildirilməsi çox çətin olar. Çünki bu gün biz sülh istiqamətində yekun addımı atdıq”.

Materialda vurğulanıb ki, Azərbaycan Prezidenti Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) ilə bağlı əldə edilmiş razılaşmanın heç kimə qarşı olmadığını deyib. Bildirib ki, bu, yeni bağlantı layihəsidir və beynəlxalq nəqliyyat marşrutlarının mühüm hissələrindən biri olacaq.

Prezident İlham Əliyev müsahibəsində ABŞ Prezidenti Donald Tramp və onun komandasına razılaşmanın əldə olunmasındakı roluna görə minnətdarlığını da ifadə edib.

Dövlətimizin başçısı, həmçinin Rusiya ilə münasibətlərdən və 2024-cü ilin dekabrında “Azərbaycan Hava Yolları”nın 8243 sayılı təyyarəsinin vurulmasından danışıb. Qeyd edib ki, Azərbaycan bunun qəsdən hücum olduğunu düşünmür. “Biz, sadəcə, bunu etiraf etməyi, həmin cinayəti törəndənləri cəzalandırmağı və tam təminat ödənilməsinə tələb etdik”, - deyər Prezident İlham Əliyev əlavə edib.

Tarixin arxivinə gömüləcək daha bir bəyanat...

Cənubi Qafqaza davamlı sülhün gəlməsinə az vaxt qalıb. Avqustun 8-də Azərbaycan-ABŞ-Ermənistan liderlərinin görüşündə ölkəmizin irəli sürdüyü sülh sazişinin mətni də paraflanıb. Və bu paraflanan 17 maddə gələcək dayanıqlı sülhün qarantıdır.

Aİ daxilində nə baş verir?

Vaşinqton zirvəsinin dünya liderləri, beynəlxalq təşkilatlar, global media tərəfindən müzakirə edildiyi bir vaxtda avroparlamentlərin absurd, arxiv fikirlərlə dolu bəyanatı yayılıb. Sırağün Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Antonio Košta dövlətimizin başçısına zəng edərək əldə olunmuş nailiyyətlər münasibətilə təbrik edib və Avropa İttifaqının Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh sazişinin həyata keçirilməsinə dəstək olmağa, icmalara münaqişə illərini geridə qoymağa, davamlı sülhə, sabitliyə və rifahla doğru irəliləməyə kömək etməyə hazır

olduğunu deyib. Elə həmin gün Avropa Parlamentinin bəzi deputatları qərarlərini bir daha nümayiş etdiriblər. Bu bəyanat həm də Aİ-də daxili çəkişmələrin olduğu nümayiş etdirir. Deputatların korruptsiyalanmış bir quruma çevirdiyi Aİ revanşist dairələrin əlinə oynamağa alışıb. Bu gün də erməni lobbisinin, lap uzağa getsək, Vaşinqton görüşünə narazı tərəflərin dəyirmanına su tökülür...

“Tələblər” və FAKTLAR...

Bəyanatda deyilir ki, Azərbaycan “öz qoşunlarını Ermənistan ərazisindən çıxarmalıdır”.

- Avropalı deputatlara xatırlatma verək: Azərbaycan ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa edib və ərazilərində qoşunlarını harada yerləşdirmək ixtiyarında

ilə erməni hərbi əsirləri Ermənistanə təhvil verib. Azərbaycan Cinayət Məcəlləsinin bir sıra maddələri, o cümlədən terrorizm, hərbi cinayətlər və insanlığa qarşı cinayətlər ilə ittiham olunan şəxslərin “məhbus” kimi buraxılması ön

azi siyasi saxtakarlıqdır. Bu şəxslər, ümumiyyətlə, “məhbus” deyillər və onların “məsələsini” Azərbaycan məhkəməsi həll edəcək. Xatırladaq ki, AP tərəfindən bu tələblə sonuncu qərarlı qətnamə bu ilin mart ayında qəbul edilmişdi. Separatçı-quldurların, insanlıq əleyhinə cinayətlər törətmiş

və Ermənistanə köçməyi üstün tutublar. Vaşinqtondakı üçtərəfli sammitdə bu mövzuya da toxunulmayıb, ümumiyyətlə, sülh prosesindən kənara çıxılmayıb. Bu məsələlər heç sülh sazişinin paraflanması sənədində də əks olunmayıb. Avroparlamentarilər “köçkün Qarabağ erməniləri” deyəndə özəli dədə-baba torpaqlarından qovulmuş 100 minlərlə soydaşımızın da təəsübünü çəkəydi, yaxşı olardı...

8 avqust razılaşmasından sonra Avropa Parlamentinin bu ritorikası tamamilə pozuculuq xarakteri daşıyır və regionda sülhə xidmət etmir. Bu bəyanatlar da əvvəlki qətnamələrin taleyini yaşayacaq - lazımsız kağız parçası... Belə kağız parçalarının hüquqi əsası olmadığı üçün təsiri də yoxdur.

Bu gün global siyasi dairələr Bakı və İrəvanın sülh razılaşmasını alqışlayır, Tramp əldə edilən nəticəni özü üçün şərəf bilir, Avropa Birliyinin baş diplomati Kaya Kallas anlaşmanı dəstəkləyir. Cənubi Qafqaz Vaşinqtondan sülh mesajı verdiyi zamanda Avropa Parlamentini belə bir bəyanat yaymağa nə vadar edir? Bu, son dövrlər “köhnə qito”nın dünyada gedən siyasi proseslərdən kənarlardırılması ilə əlaqəli ola bilər. Həm Vaşinqton sammitinə, həm də Al-yaska görüşünə dəvət almayan Avropa müasir dünya nizamının inşasından uzaqlaşdırılıb. Bəlkə də bu səbəbdən keçmişin arxivlərində vurnuxur.

Nardar Bayramlı

Korrupsionerlər iş başında...

Onlar iddia ediblər ki, Azərbaycan qoşunları Ermənistan ərazisindədir. Bəyanatı Xarici Əlaqələr Komitəsinin (AFET) sədri, Avropa Parlamentinin üzvü David Makallister, Avronest Parlament Assambleyasındakı nümayəndə heyətinin rəhbəri, Avropa Parlamentinin üzvü Sergey Lagodinskiy, Cənubi Qafqazla əlaqələr üzrə nümayəndə heyətinin rəhbəri, Avropa Parlamentinin üzvü Nil Uşakovs, AFET-in Ermənistan üzrə daimi məruzəçisi, Avropa Parlamentinin üzvü Miriam Leksman, AFET-in Azərbaycan üzrə daimi məruzəçisi, Avropa Parlamentinin üzvü Dan Barna imzalayıblar. Bu deputatlar erməni lob-

bisinin vəsaiti hesabına ortaya atdıqları güllünc fikirlərin fərqişində deyillər, amma unutmamalıdır ki, zaman ədaləti gec-tez üzə çıxarır - pelosi, menendezlər kimi onlar da vaxt gələcək məhkəmə qarşısına çıxacaqlar. Adları korruptsiya və rüşvətdə hallanan deputatlar Vaşinqtonda Paşinyanın belə dilə gətirmədiyini məsələləri qabartmaqla nəyə nail olmaq istədikləri bəllidir - hər vaxtla Azərbaycana qarşı köhnə və əsas-sız iddiaları gündəmdə saxlamaq.

Azərbaycana məxsusdur. Ermənistan ərazisində Azərbaycan qoşunları yoxdur. Bakı və İrəvan iki-tərəfli formatda sərhədin delimitasiyası və demarkasiyası üzərində işləmək barədə razılığa gəliblər.

Digər məsələlər isə “erməni əsirləri” və “köçkün Qarabağ erməniləri” ilə bağlıdır:

- Yada salaq ki, Azərbaycan hərbi əməliyyatlar başa çatdıqdan dərhal sonra “hamı üçün” prinsipi

ünsürlərin “dərhal və qeyd-şərtsiz azad edilməsini” tələb etmişdi.

- Qarabağdan könüllü çıxan erməni sakinlərin geri qayıtması məsələsinə gəlincə, avroparlamentarilərə xatırladaq ki, Azərbaycan əvvəldən Qarabağ ermənilərinə vətəndaşlıq, siyasi və mədəni hüquqlar verməyə hazır olduğunu bildirib. Lakin onlar Azərbaycanın suverenliyi bərqərar olan ərazilərdə yaşamaq istəməyiblər

Böyük Qayıdış böyük inamla icra olunur

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Məqalə “Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi”nin maliyyə dəstəyi ilə “İşğaldan azad edilmiş ərazilərə “Böyük Qayıdış” istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

Tədbirlər Planı çərçivəsində “Ərazilərdə təhlükəsiz yaşayışın və dövlət idarəetməsinin təşkili” prioriteti üzrə 30 min hektara yaxın ərazi minalardan və partlamamış hərbi sursatlardan təmizlənilib. Zəruri müdafiə strukturlarının yaradılması, təhlükəsizlik məqsədlə yeni hərbi infrastrukturların qurulması təmin edilib, Laçın dövlət sərhədinin buraxılış məntəqəsində “Laçın” gömrük postu qurulub. Zəruri kommunal və sosial infrastrukturların qurulma-

“İşğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdış dair I Dövlət Proqramı”nın icrası ilə bağlı tədbirlər nəzərdə tutulduğundan da artıq plan üzrə sürətlə icra

edilməkdədir. Aparılmış monitorinqin nəticələrinə əsasən, ötən dövr ərzində azad edilmiş ərazilərdə, şəhər və kəndlərin yenidən qurulması və bərpası, müasir

infrastrukturların yaradılması, elektrik enerjisi, təbii qaz, su, rabitə, yol, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, mənzil-kommunal və digər zəruri infrastrukturların yeni-

dən qurulması, yaşayış evlərinin tikintisi, həmçinin iqtisadi fəaliyyət sahələri üzrə layihələr nəzərdə tutulan planlar üzrə tam icra olunub.

Yol-nəqliyyat, enerji-rabitə, kommunal infrastruktur...

sı istiqamətində də xeyli işlər görüldü. Ərazilərin elektrik enerjisi ilə təchizatı üçün cəmi 400 km-ə yaxın 110 kv-luq və 330 kv-luq elektrik veriliş xətləri çəkilib. Poçt və telekommunikasiya xidmətləri infrastrukturunun qurulması məqsədilə bir neçə yaşayış məntəqəsində, inzibati binada poçt xidmətləri yenidən təşkil edilib, 1 ədəd radio-televizisiya yayımı stansiyasının fəaliyyəti təmin edilib. Mobil telekommunikasiya xidmətlərinin təşkili üzrə 11-dən çox yeni baza stansiyası quraşdırılıb.

Dövlət Proqramı çərçivəsində zəruri yol-nəqliyyat infrastrukturlarının inşası da sürətlə davam etdirilməkdədir. Hə-

min nəhəng infrastrukturlardan biri - Zəngəzur dəhlizinin ən mühüm qovşaqlarından olan Horadiz-Ağbend dəmir yolu xəttinin layihələndirilməsi işlərinin 85 faizə yaxını yerinə yetirilib. Eləcə də Kəlbəcər və Laçın rayonları ərazisində yol infrastrukturunun, Ağdam şəhərinin daxili yollarının, Xudafərin-Qubadlı-Laçın, Əhmədboyli-Füzuli-Şuşa, Horadiz-Cəbrayıl-Zəngilan-Ağbend, Toğanalı-Kəlbəcər-İstisu və Şuşa-Laçın avtomobil yollarının tikintisi davam etdirilib. Füzuli, Zəngilan və Laçın Beynəlxalq Hava limanlarının uçuşları təmin edilib.

55 müəssisənin cəmləşdiyi 2 sənaye parkı yaradılıb

Azad edilmiş ərazilərdə 55 müəssisənin olduğu 2 sənaye parkı yaradılıb. Biznes üçün güzəşt və azadolmalar təbiq edilir. Bölgədə fəaliyyət göstərən müəssisələrin istehsal etdiyi məhsulların ixracına başlanılıb. Bu bölgələrdə fəaliyyət göstərən sahibkarların maliyyə-kredit təminatı ilə bağlı tədbirlərdə də əhəmiyyətli müsbət dinamika nəzərə çarpır. Həm dövlət, həm də dövlət-özəl sektor əməkdaşlığı çərçivəsində həyata keçirilən layihələr bu bölgədə infrastruktur layihələrinin icrası ilə yanaşı, sənaye, tikinti, nəqliyyat, kənd təsərrüfatı, rabitə, ticarət və

digər sahələrin ümumi inkişafı Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında əlavə dəyərini artırmını təmin edib.

Sahibkarlıq fəaliyyəti üçün əlverişli mexanizmlərin yaradılması istiqamətində regionlarda fəaliyyət göstərən sənaye parklarında 11 müəssisə rezident, 1 müəssisə isə qeyri-rezident kimi qeydiyyatda alınıb. Emal sənayesi və xidmət infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi istiqamətində ümumilikdə, 180 layihə üzrə rezidentlərin fəaliyyəti təmin edilib. 5 sahibkarlıq subyektinin investisiya layihəsinin maliyyələşdirilməsinə güzəştli kredit verilib. Azad edilmiş ərazilərdə fəaliyyət göstərən 12 kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçısına dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına əkin subsidiyası ödənilib.

və yarımstansiyalar tikilir. Qlobal çağırışlara və müasir inkişaf tendensiylərinə uyğun aparılan, “yaşıl” texnologiyaların və

tövlükdə isə azad edilmiş ərazilərdə 40 mindən çox insan yaşayır və işləyir. Geridönüş prosesi hər ay davam edir və hər köç karvanı yüzlərlə ailəni əhatə edir. Yeri gəlmişkən, avqustun 15-də respublikanın müxtəlif yerlərində, əsasən yataqxanalarda, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdən ibarət köç karvanı Ağdamdan Ağdərənin Kolatağ kəndinə yola salınıb. İlk mərhələdə kəndə 26 ailə - 89 nəfər köçürülür. Növbəti köç karvanları sayəsində bölgədə məskunlaşanların sayı daha da böyüyəcək. Ümumilikdə, 2026-cı ilin sonunadək Böyük Qayıdış dair I Dövlət Proqramı çərçivəsində Qarabağa və Şərqi Zəngəzura 140 min insanın köçürülməsi planlaşdırılır.

YEGANƏ

İndiyədək 21,6 milyard manat investisiya yönəldilib

Ümumilikdə, 2025-ci ilin birinci yarısının göstəricilərinə əsasən, 2022-2026-cı illəri əhatə edən Böyük Qayıdış dair I Dövlət Proqramının icra səviyyəsi 74 faiz yerinə yetirilib. Cari il yanvarın 1-dək proqram çərçivəsində 21,6 milyard manat vəsait ayrılıb. 2025-ci ildə dövlət büdcəsindən 4 milyard manat, digər əlavə mənbələrdən vəsait cəlb olunmaqla ilin sonunda bu rəqəmin 28 milyard manata çatacağı nəzərdə tutulur.

Həmin sərmayələr hesabına bölgədə məşğulluq imkanlarının təminatı da öz həllini tapır. Bu regionda iş yerləri

üzrə vakansiyalar üzrə işin aparılması, peşə

təhsilinin və hazırlığın təşkili, ictimai işlərə və özünüməşğulluq proqramına cəlb edilməsi və digər bu kimi aktiv proqramların dəstəklənməsi istiqamətində görülən işlər sayəsində də əhəmiyyətli nəticələr əldə olunub. İndiyə qədər işğaldan azad edilmiş rayonlarda 1000-dən çox yeni iş yeri yaradılıb ki, onun böyük əksəriyyəti Laçın, Şuşa, Ağdamın payına düşür. Bu proses fasiləsiz olaraq davam etdirilir və cari ilin sonunda bu bölgədə iş yerlərinin sayının 2000-i ötəcəyi gözlənilir.

Hədəf 140 min insanın köçürülməsidir

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun “Yaşıl enerji zonası” elan edilməsi, bu ərazilərin bərpası və inkişafında strateji hədəflərdəndir. Artıq alternativ enerji mənbələrinin istifadəsi üçün dünyanın önəmli enerji şirkətləri ilə müqavilələr imzalanır. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun işğaldan sonra Azərbaycanın ümumi enerji sisteminə qoşulması, dayanıqlı və fasiləsiz elektrik enerjisi ilə təchiz edilməsi üçün yeni elektrik stansiyaları

“ağıllı” sistemlərin tətbiqi vasitəsi ilə həm külək, həm Günəş enerjisindən istifadə edilərək, hərbi obyektlərin, yeni yaradılan sosial-iqtisadi infrastrukturun fasiləsiz və keyfiyyətli elektrik enerjisi ilə təminatı təşkil ediləcək.

Bütün bu təchizat və quruculuq işləri isə dayanıqlı məskunlaşmanın daha da irəliləməsinə səbəb olacaq. İndiyə qədər bu bölgəyə 20 minə yaxın keçmiş məcburi köçkün geri qayıdıb. Bū-

Qiymətlər artacaq, yoxsa?

Birinci yarımillikdə inflyasiya birrəqəmli həddə saxlanılıb

2025-ci ilin iyul ayında istehlak qiymətləri indeksi ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 5 faiz artıb. Inflyasiya portfelinin struk-

turunda qida məhsulları, alkoqollu içkilər və bütün məmulatları üzrə artım indeksi 6,2 faiz, qeyri-qida məhsulları üzrə 2,1 faiz, əhaliyə

göstərilmiş ödənişli xidmətlər üzrə 5,6 faiz təşkil edib. Dövlət Statistika Komitəsinin açıqladığı rəqəmlərə əsasən, inflyasiya əvvəl-

ki aya nisbətən ucuzlaşıb, ilk altı ayda isə əvvəlki ilin yanvar-iyul aylarında isə əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 5,8 faiz yüksəlib. Ümumilikdə, birinci yarımillikdə qiymət indeksi 5 faiz civarında dövr edib.

2025-ci ilin birinci yarımilliyində inflyasiya gözləntiləri sektorlar üzrə fərqli istiqamətlərdə dəyişib. Mərkəzi Bank (MB) tərəfindən həyata

keçirilən real sektorun monitorinqinin nəticələrinə əsasən, bir sıra sahələr üzrə gözləntilərdə azalma qeydə alınıb. Sənaye və xidmət sektorları üzrə son 3 aylıq dövrəki qiymət gözləntiləri ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2 dəfəyə yaxın azalıb. Tikinti sektorunda cüzi azalma qeydə alınıb. Ticarət sektoru üzrə göstəricilər isə azalmaqla bərabər mənfəətlə zona qalmaqla davam edib.

Qlobal inflyasiya sabit qalıb

2025-ci ilin ötən yarım ilində inflyasiya bütün region dövlətlərində, qlobal miqyasda yüksəlib. Dünyada inflyasiya prosesləri sabit qalsa da, bir sıra regionlarda artım meylləri nəzərə çarpıb. BVF-nin iyul ayında dərc etdiyi “Qlobal İqtisadi İcmal” hesabatına əsasən qlobal iqtisadi artım tempinin 2025-ci ildə 3 faiz səviyyəsində olacağı proqnozlaşdırılır. Bu da 2000-2019-cu illər üzrə tarixi orta göstərici olan 3,7 faizdən aşağıdır. Ümumi mənzərə

ölkələr üzrə inflyasiya gözləntiləri də fərqli istiqamətə səmərəndir. Belə ki, ABŞ-da təklif şoku kimi çıxış edən tariflərin təcridən istehlak qiymətlərinə ötürülməsi və cari ilin ikinci yarısından inflyasiya təzyiqləri yaratması gözlənilir. Bəzi digər ölkələrdə isə tariflər inflyasiya təzyiqlərini aşağı salan mənfəətlə tələb şoku kimi çıxış edir. Avrozona bölgəsində isə qismən valyutanın bahalaşması və birdəfəlik fiskal tədbirlər

hesabına inflyasiya dinamikasının cüzi səngiyəcəyi gözlənilir. Ümumilikdə, 2025-ci ildə inkişaf etmiş ölkələrdə (İEO) inflyasiya proqnozu aşağı düşməyəcək, on nəkbən halda sabit qalacaq. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə (İEOÖ) isə orta dəhliz 2,5 - 5,4 faiz səviyyəsində fərz edilir.

Ticarət müharibələri qiymətləri artırma bilər

MB hesab edir ki, ticarət müharibələrinin miqyasının böyüməsi və geosiyasi gərginliyin davam etməsi beynəlxalq əmtəə bazarlarında qiymətlərin dəyişikliyinə daha da artırır. Qarşılıqlı tarif artımları qlobal ticarəti zəiflətməklə yanaşı, maliyyə bazarlarında da qeyri-sabitlik riskini yüksəldir.

Ehtimallara görə, ABŞ-ın sərt tarif siyasəti Avrozona, Çin, Rusiya, Türkiyə və digər bölgələrdə inflyasiya riskləri

ni artırma bilər. Çünki tarif siyasətində formalaşacaq yeni tarazlıq dərəcələrinin daha yüksək olması və proteksionist tədbirlərin yenidən artdığı bir vəziyyətin əlavə qiymət dalğalanmalarını yaradacağı ehtimalı var. Eləcə də Yaxın Şərqdə və ya Ukraynada geosiyasi gərginliyin artması, qlobal iqtisadiyyatda yeni mənfəətlə tələb şokları yaratması istisna deyil. Daşıma yolları və təchizat zəncirinin pozulması ilə ümumi təchizat infrastrukturunu zədələndirsə, əmtəə qiymətləri yenidən yüksələ bilər.

İkinci yarımillikdə istehlak qiymətləri xarici və daxili amillərdən asılı olacaq

Azərbaycan Mərkəzi Bankının yeni açıqladığı proqnozlara əsasən, cari ildə inflyasiya proqnozu 2025-ci və 2026-cı illərdə hədəf diapazonu daxilində (4±2%) qalacaq. MB-nin iyul proqnozuna görə, inflyasiya 2025-ci ildə 5,7 faiz təşkil edəcək. 2025-ci ilin illik inflyasiya proqnozuna dövlət istehlakı 0,5 faiz-bənd, ev təsərrüfatlarının istehlakı 1,26 faiz-bənd, kənd təsərrüfatı istehsalçıları qiymətləri üzrə 3,17 faiz-bənd, ticarət tərəfdaşlarında inflyasiya 2,78 faiz-bənd artırıcı təsir göstərəcək.

İstehlak qiymətləri indeksi üzrə proqnozların reallaşması bir sıra xarici və daxili amillərin dəyişməsinə asılı olacaq. Belə ki, qlobal iqtisadiyyatda geosiyasi gərginliyin yüksək qalması, qlobal fragmentasiya şəraitində mühüm ticarət marşrutlarında yaranan maneələr və qeyri-müəyyənliyin da-

vam etməsi əmtəə qiymətlərinin yüksəlməsinə və qlobal inflyasiya proseslərinin sürətlənməsinə fonunda idxal inflyasiyası vasitəsilə ölkədaxili inflyasiyaya artırıcı təsir göstərməsinə səbəb ola bilər. Eyni zamanda, qlobal iqlim dəyişikliklərinin məhsuldarlığa və qlobal ərzaq istehsalına təsiri gözləniləndir. Daxili faktorlarda inflyasiyanı artırma biləcəklə bəsləyən risk isə yerli xərc amillərinin və məcmu tələbin izafi artımı ilə əlaqədardır.

Birrəqəmli inflyasiya hansı sosial-iqtisadi gözləntilərdə vəd edir?

Sözsüz ki, qiymət indeksinin gözlənilən həddə saxlanılması ilk növbədə, ölkədə biznesin iqtisadi və maliyyə imkanlarının sabitliyi və gəlirlərin dayanıqlığı baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Xüsusilə də, neft sektorunun ümumi iqtisadi ar-

tımda payını azaldığı, qeyri-neft drayverlərinin hərəkətliliyinin yüksəldiyi indiki iqtisadi mərhələdə nəzərdə saxlanılan inflyasiyanın iqtisadi fəallığın artmasında mühüm roludur.

İkinci mühüm faktor sabit qiy-

mətlərin sosial siyasətin dayanıqlılığına təsiridir. Son illər hökumət qlobal inflyasiya təzyiqlərinin, idxal inflyasiyasının daxili bazara təsirlərini, xüsusilə də əhalinin sosial vəziyyətinə mənfəətləri nəzərə alaraq sosial paketlər icra etdi. Son 5 ildə 4

sosial paketin qəbul olunmasında əsas hədəflərdən biri də məhz əhalinin sosial rifahının inflyasiya təzyiqlərindən qorunması idi. Beləliklə, növbəti ildə inflyasiya ocaqlarının söndürülməsi nəticəsində sosial sahədə müsbət meyllərin təmin ediləcəyi şübhəsizdir.

E.CƏFƏRLİ

HƏDƏF - terror təhlükəsi ehtimalını sıfıra endirmək

Xarici qüvvələr Türkiyə ilə hesablaşmaq məcburiyyətindədirlər

Türkiyə lideri ölkədaxili siyasi qüvvələri “Terrorsuz Türkiyə” məsələsində həmrəy olmağa çağırır. Belə ki, Türkiyə Prezidenti Rəcəp Tayyib Ərdoğan Ankarada hakim Ədalət və İnkişaf Partiyasının (AKP) yaranmasının 24-cü ildönümünə həsr olunmuş təntənəli tədbirdə çıxış edərkən bildirib ki, Türkiyə dövləti “Terrorsuz Türkiyə” prosesində yeni səhifə açıb və ölkədə terror təhlükəsi ehtimalını sıfıra endirmək üçün daha aktiv tədbirlər görülməkdir. Dövlət başçısının

sözlərinə görə, konstruktivlik mühitinin qorunub saxlanılması və terrorizmə qarşı mübarizə üçün bütün məsələlərin həll edilməsi çox vacibdir. “Türkiyədə siyasi qüvvələrin müxtəlif mövzularda mövqeləri üst-üstə düşməyə bilər və bu, normaldır. Lakin “Terrorsuz Türkiyə” məsələsində fikir ayrılığı olmamalıdır. “Xroniki terror problemi”nin aradan qaldırılmasına töhfə verən hər bir siyasətçi öz adını Türkiyə tarixinə yazacaq”, - deyərək R.T.Ərdoğan qeyd edib. Türkiyənin

dövlət rəhbəri, həmçinin terrorla mübarizədə populizmin yolverilməz olduğunu vurğulayıb və əlavə edib ki, “nə millət, nə də gələcək nəsillər bunu bağışlama-yacaq”.

Xatırladaq ki, iyulun 9-da PKK terror təşkilatının həbsdəki lideri Abdullah Öcalan növbəti dəfə tərəfdarlarına “silahlı yerə qoyun” çağırışı edib - İmralıdan videobağlantı vasitəsilə PKK üzvlərinə müraciət edən Öcalan onları dərhal tərksilah prosesinə başlamağa çağırır. Öcalanın çağırışından üç gün sonra İraqın şimalında yerləşən Süleymaniyyə şəhərində PKK terror qruplaşması silahlarını Türk ordusuna təhvil verdi.

vamli olaraq İran və Suriyada hərbi əməliyyatlar aparmaq üçün xeyli miqdarda vəsait xərcləyirdi. Bununla yanaşı, Türkiyənin İran, İraq və Suriya ilə münasibətlərində problemər yaşanır. Ankaranın

PKK-nın silahı yerə qoymasına nail olması, həqiqətən Türkiyənin İraq və Suriya ilə münasibətlərində yeni proseslərə yol açacaq. Bu, Türkiyənin siyasi tarixində çox əhəmiyyətli bir hadisədir”.

PKK kartından daha istifadə edilməyəcək

“PKK-nın silahı yerə qoyması həm də Türkiyənin müəyyən xarici qüvvələr üzərində qələbəsidir. Vaxtilə PKK-nı silahlandıran və bu terror qruplaşmasına hər cür dəstək verən həmin xarici qüvvələr Türkiyənin bu strateji qələbəsi ilə barışmaq məcburiyyətində olacaqlar - daha PKK kar-

tından Türkiyəyə qarşı istifadə edə bilməyəcəklər. Türkiyə də heç bir zaman həmin kartdan ona qarşı istifadə edilməsinə imkan verməyəcək. Türkiyə daha da möhkəmlənəcək” - deyərək Ə.İbrahimov vurğulayıb.

Yunis ABDULLAYEV

Alyaska: Soyuq yarımadaı isidən Günəş...

180 -ci meridian dünyanı ikiyə böləcək?

Dünyanın diqqəti Alyaskadadır. Vaxtilə buzlarla örtülən olan bu böyük ərazi ABŞ-Rusiya görüşünə ev sahibliyi edib. Görüşün nəticələri haqqında yazmamışdan öncə Alyaska haqqında maraqlı tarixi faktları nəzərinizə çatdırırıq.

Alyaska necə kəşf edildi?

18-ci əsrin əvvəllərindən Rusiya öz torpaqlarını genişləndirmək siyasəti yürüdü. Bunun üçün müxtəlif ekspedisiyalar təşkil olunur, səyahələr dünyanın bilinməyən ucaqlarına göndərilirdi. Çar Rusiyası şərq istiqamətində irəliləyərək daha çox əraziləri kəşf etmək istəyirdi. Şərqə doğru aparılan axtarışlar zamanı kəşfiyyat qrupu Bering körfəzi vasitəsilə 1732-ci ildə Alyaska torpaqlarına ayaq basdı. 1787-ci ildən etibarən Rusiya burada məskunlaşmağa başladı. Ruslardan öncə burada yerli tayfa - eskimoslar yaşayırdı.

Amerikanın şimal-qərbində yerləşir və Asiyadan Bering boğazı vasitəsilə ayrılır. Sahillərini cənub və cənub-qərb istiqamətində Sakit okeanın suları yuyur. 180-ci meridian buraya məxsus olan Aleut adalarını kəşdiyi üçün Alyaska ərazisi həm də ABŞ-in ucaq şərq nöqtəsi hesab olunur. Alyaska Şimali Amerika materikində yerləşən və ABŞ-nin materik hissəsi

Satışın Osmanlı-Rusiya müharibəsindən sonra baş verməsi haqlı olaraq, bu müharibəni ilkin səbəblərdən biri kimi görməyə əsas verir. Rusiya iqtisadi cəhətdən zəifləmişdi. Alyaskanın isə illik xərci artmaqda idi və Çar hö-

ilə birbaşa əlaqəsi olmayan yeganə ştatdır. Alyaska ilə ona ən yaxın məsafədə yerləşən Vaşinqton ştatı arasında 800 km məsafədə Kanadaya məxsus Britaniya Kolumbiyası əyaləti uzanır. Ştatın paytaxtı olan Cuno şəhəri heç bir avtomobil yolu vasitəsilə Şimali Amerika avtomagistral sistemi ilə əlaqəyə sahib deyil. Alyaskada 1800 ada, 3 milyon göl, 3000 çay var. Sahil bölgələrində mülayim hava şəraiti hökm sürsə də, böyük bir hissədə mənfi temperatur müşahidə olunur. Şimali Amerikanın ən hündür zirvəsi Mak-Kinli də burada yerləşir və ən çox turist cəlbədən ərazi kimi bilinir. Alyaskanın üçdə biri meşəlik ərazilərlə örtülüdür.

Ruslar “gərəksiz” torpağı necə satdı?

İngilis və fransız dillərində tərtib edilən müqavilə 30 mart 1867-ci ildə Rusiya tərəfindən Çar hakimiyyətinin Amerikadakı səfiri Baron Edvard Stekl və Amerikanın Xarici İşlər naziri Vilyam Sevard tərəfindən Vaşinqtonda imzalandı. 7,2 milyon dollar qarşılığında 1 milyon 519 min km2 ərazi Amerikaya satıldı. Bu, müasir Fransanın ərazisinin bir neçə dəfə böyüklüyündə ərazi deməkdir. Amerika bu məbləği hissə-hissə ödəməyi boy-nuna götürürdü. Ərazidə olan bütün daşınmaz əmlaklar da (kilsələrdən

başqa) Amerikanın mülkiyyətinə keçdi. 18 oktyabr 1867-ci ildə Alyaska rəsmi olaraq ABŞ tabeliyinə keçdi. Bu ərazilər Rusiyanın təxminən 10 faizini təşkil edirdi və satış məbləği bugünkü məzənnə ilə 110 milyon dollara bərabər idi. Bugün Alyaska ABŞ-in 49-cu və ən böyük ştatıdır.

Bir zamanlar ruslar üçün gərəksiz torpaq parçası olan Alyaskanın ərimiş buzları altından qızıl mədənləri, neft yataqları aşkarlandıqca bu peşmanlıq-rus siyasi arenada başqa rənglərə bəyanır. Amma Alyaskanın rəngi illər-

dir ki, bəyəndir. Sərt iqlimli torpaqlar hazırda Amerika sərhədləri daxilindədir. Ecazkar, eyni zamanda, ziddiyyətli təbiəti, zəngin yerüstü və yeraltı ehtiyatları var. Alyaskada XIX əsrdə ticarət olduqca inkişaf etmişdi. Beynəlxalq səviyyədə inkişaf tacirlər üçün də mərkəz Novo-Arxangelinski-ni (indiki Sitka) maraqlı edirdi. Daha çox samur kürkü və morj diş ticarətindən gəlir əldə olunurdu. Bölgədəki ticarət dövryyəsinə Rus-Amerikan Şirkəti (RAC) nəzarət edirdi. Bu şirkətin əlində böyük imtiyazlar vardı və birbaşa Çar hökumətinə tabe idilər. Öz bayrağı və pul vahidinə sahib şirkətin hissədarları arasında Çar ailəsinin nümayəndələri eksoriyyət təşkil edirdi.

Nümayəndələr Palatasının da səlahiyyətlərinin bitdiyi gün imiş. Qanunlara görə Senat da bu sənədi təsdiq etməyib və ona görə də heç bir hüquqi əsasla malik deyil. Amma bütün bunlara baxmayaraq, Alyaskanın satılması hər iki tərəfin razılığı ilə həyata keçirilmişdi. Bugünkü Rusiya isə Çar Rusiyasının addığı bu addımı səhv

Sövdələşməyə aparan səbəblər

kümeti bunu “gərəksiz torpaqlar” üçün artıq hesab edirdi. Əslində isə vəziyyət tamamilə başqa idi. Rusiya Alyaskanın ticarətindən əldə olunan gəlirlərdən əl çəkmək istəmirdi. Amma artıq bu torpaqları da müdafiə etmək iqtidarında deyildi.

Çar hökuməti Amerikaya qarşı İngiltərəylə birləşməyi rədd etmişdi. İngiltərənin Alyaskanı güc təbiiq edərək ələ keçirməsi təhlükəsi isə gündən-günə artmaqda idi. Belə olan halda, Çar hökuməti maliyyə itkilərini azaltmaq üçün Alyaskanı satmaq qərarına gəlir. Həm də bu, İngiltərəyə böyük zərbə olacaqdı. Rusiyanın okeanın o biri tayına ümidi daha inandırıcı idi. Çünki, tarixdə Amerika və Rusiya arasında yeganə yaxınlıq məhz bu illərə təsadüf edir. Amerikanın təcrübəsində belə bir hadisə çoxdan vardı. Luiziana torpaqlarını (və daha neçə belə əraziləri) Fransadan satın alaraq öz ərazisinə qatan ölkə üçün Alyaska da cazibədar səslənə bilərdi.

Bundan əlavə, müharibə zamanı Amerikan hərbi dəstək alan Rusiya Alyaskanı İngiltərəyə udurmaqdan sonra, Amerikaya satmağı daha üstün tutdu. Amerika qonşu torpaqları “əziyyətsiz” öz ərazisinə qatmaq istəyirdi və Alyaskaya gözünü çoxdan dikmişdi. Kolonyalar hesabına əraziləri böyüdükcə regionda hegemonluq etmək üçün qonşuluqda təhlükəli və iqtisadi cəhətdən güclü ölkə arzuolunmaz idi. Amerikanın “Monro doktrinası”na uyğun olaraq Avropanın imperialist ölkələrinə

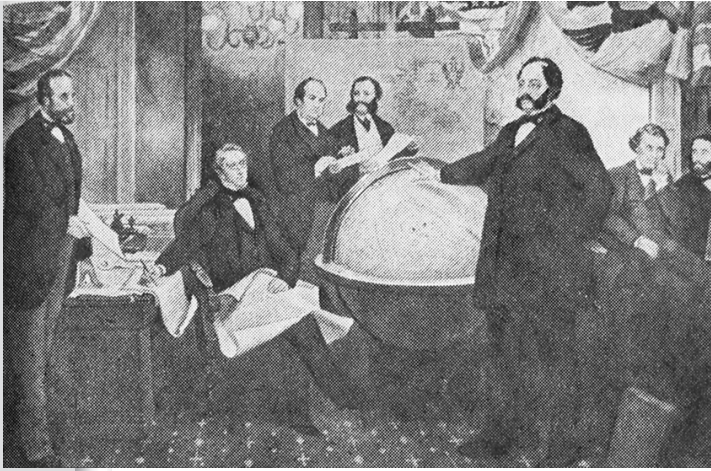
qarşı siyasətinin addımı kimi də bu olduqca aktual bir məsələ idi. Yeni Rusiyanın təklifi Amerika üçün heç də gözəlməz deyildi. Amerikani bu ticarətə təşviq edən səbəbləri nəzərdən keçirdikdə bir çox faktlar aşkarlanmış olur. Belə ki, Alyaskanın satın alınması potensial xəz və balıqçılıq ticarətinin ələ alınmasına, Asiya-Çin və Yaponiya ilə iqtisadi əlaqələrin qurulmasına, İngiltərənin və Rusiyanın regionda möhkəmlənmək cəhdlərinin əngəllənməsinə şərait yarada və Amerikani super gücə çevirə bilərdi. Həmçinin prezident Conson ölkədə yenidən qurma işləri ilə məşğul idi və bu sövdənin narazı ölkə vətəndaşlarının diqqətini məişət problemlərindən yayındıracağına ümid edirdi. Bunlar hamısı göstərir ki, hər iki tərəfin bu alqı-satqı üçün əslində əsaslı arqumentləri var idi.

Təklifi ilk dəfə Şərqi Sibir valisi Nikolay Muravyov-Amurskinin etdiyi məlumdur. Onun fikirlərinə görə, Çar imperiyası bu torpaqları qorumaq iqtidarında deyildi. Səbəb kimi isə hərbi və iqtisadi cəhətdən zəifliyi göstərirdi. Ona görə Rusiya Uzaq Şərqdə daha çox möhkəmlənməyə diqqət yetirməli idi. Amma Alyaskanın

satılması qərarının qəbul edilməsində digər təşəbbüskarların kiçik qardaşı Konstantin Nikolayeviçin təsiri böyük oldu. O, RAC-ın gəlirlərinin azalmasını bəhanə gətirirdi və şirkətin gözdən salınması üçün bir sıra addımlar atmağa başladı. Nəticədə, Çar II Aleksandr qərarın qəbul edilməsinə razılıq verdi. Məsələylə bağlı Rusiyanın Amerikadakı səfiri Baron Edvard Steklə xüsusi göstəriş verildi. Tapşırığa Amerika hakim dairələrini razı salmaq və dövrü mətbuatda məsələylə bağlı xəbərlərin dərc olunmasına nail olmaq da daxil idi. Amerika mətbuatında Alyaskanın satın alınmasıyla bağlı xəbərlər arasında “Amerika bu buz kütləsi və əlli min eskimosla nə edəcək?” sualını verənlər də var idi. Rusiya mətbuatında isə verilə biləcək müsbət qərarə qarşı xəbərlər yer almaqda idi. Başlıqlarda “Çar bu qədər dəyərli torpaq parçasını necə sata bilər?” kimi suallar öz əksini tapırdı.

Alyaskanın taleyi 1866-cı ilin dekabrında keçirilmiş gizli toplantıda həll olundu. Peterburqda Çarın da şəxsən qatıldığı görüşdə Alyaskanın satılması haqqında qərar rəsmən qəbul edildi. Görüşün çox gizli saxlanıldığı bildirilir. Hətta bəzi tarixi faktların iddiasına görə, Rusiyanın bir sıra dövlət rəsmiləri bu qərarı qəzetlərdən öyrənmişdilər.

Sonrakı peşmançılıq fayda verməz...

Bir çox insanlar nədənsə hələ də Alyaskanın geri qaytarılmasına ümidlə yanaşırlar. ABŞ-in Alyaskanı Rusiyadan kirayələdiyi və geri qaytaracağı düşünüldü. 2017-ci ildə Konstantin Şuçayev adlı bir şəxs daha bir maraqlı faktla gündəm yarada bildi. Onun sahibi olduğu şirkət tarixi sənədlərin yenidən araşdırılması ilə məşğuldur və Alyaska müqaviləsini yenidən gözdən keçirdikləri zaman bəzi məqamları aşkar etdiklərini iddia etdi. Araşdırmalara görə, satışın baş verdiyi gün həm də ABŞ

hesab edir. Belə iddiaların qarşısında Amerikanın da mövqeyi maraqlıdır. Bu yaxınlarda ABŞ prezidenti Donald Trampın Qrenlandiyanı öz ərazilərinə qatmaq istəməsi haqqında xəbərlər yayılmağa başladı. Təkcə bu xəbər özlüyündə Amerikanın mövqeyini azdan-çoxdan bəlli edir.

Digər tərəfdən Alyaskanın satın alınması Amerika tarixində alınmış ən uğurlu siyasi qərar kimi qəbul edilir. Bu qərar dünyanın geosiyasi vəziyyətinin dəyişməsinə səbəb oldu. Birlikdə qısaca Rusiyanın nələti itirdiyinə, Amerikanın qazandığına nəzər salaq.

Təbii sərvətləri və gəlirləri

Alyaskanın satışından bir müddət sonra zəngin qızıl yataqları kəşf edildi və bura Amerikadan qızıl “ovçuları” axın etməyə başladı. Buranın satışından 50 il sonra ABŞ-in Alyaskaya ödədiyi məbləğin təxminən 50 qatı dəyərində qazanc əldə etdiyi bildirilir. Qızıldan başqa ərazidə zəngin kömür, molibden, platin, təbii qaz yataqları da var. Ən böyük təbii sərvətləri arasında neft yataqlarının payı daha çoxdur. İl ərzində 80 milyon tondan

artıq neft hasilatı həyata keçirilir ki, bu da Kuveyt və Birləşmiş Əmirliyin illik ortaq hasilatına bərabərdir. Bir neçə il öncə Amerika Alyaskada daha bir neft yatağının aşkar olduğunu dünya ictimaiyyətinə çatdırdı. Kəşf edilmiş yeni yataqların rezervlərinin olduqca zəngin olduğu bildirilir. Alyaska ərazisindəki şirin su qaynaqları balıqçılıq və dəniz məhsulları ticarətindən də böyük gəlir əldə etməyə imkan verir. Son dövrlər turizm də ən çox gəlir gətirən sahələrdəndir.

Hazırladı: Yeganə Bayramova

Bəzi qəzet redaktorları deyirdi ki, “erməni qardaşlarımız” var, onların xətrinə dəyər...

Qulu Kəngərli: Qərbi Azərbaycandan Orta Asiyaya deportasiya olunmuş soydaşlarımızın üzləşdiyi tarixi ədalətsizliklər öz siyasi qiymətini almalıdır

... Onun imzası oxuculara yaxşı tanışdır, 40 ildən artıqdır ki, mətbuatda mövzu fərqi qoymadan çox maraqlı yazıları, bən-zərsiz üslubda qələmə aldığı publisistik əsərləri, kitabları ilə geniş oxucu kütləsi qazanıb. Fəaliyyətinin böyük bir dövrünü Azərbaycanın hüduqlarından kənarda xə-bər yayımcılığına həsr etsə də, yorulmadan gecə-gündüz ədəbi-tarixi araşdırmalar aparıb, neçə-neçə ölkəni gözərək milli irsimizin zəngin nümiunələrini üzə çıxarıb, milli adət-ənənələrimizin başqa ölkələrdə təşviqi işində də yaxından iştirak edib.

... Qulu Kəngərli əslən Qərbi Azərbaycandır, milli təəssübkeşlik, Vətən məhəbbəti, soydaşlarımızın taleyi onun üçün prinsipial məsələlərdəndir və tədqiqlərində də bu mövzu qırmızı xətt kimi keçir.

- Ötən əsrin media nəslı sızı daha çox televiziya və radio jurnalisti kimi xatırlayır, hətta 90-cı illərdə hazırladığınız bədii-publisistik əsərlər üçün dəyərənələr də az deyil. Necə oldu ki, ədəbi-bədii redaksiyadan informasiya bölməsində çalışmağı seçdiniz?

- Mənim yaradıcılığımın ilk dövrləri əsasən televiziya ilə bağlı olub. 90-cı illərdə 20 Yanvar faciəsi ilə bağlı “Qanlı şənbəyə gedən yol” filmi çəkmişəm. Kiçiksü-jetli digər filmlərim olub. Azərbaycan radiusunda “Bulaq” verilişində mətnlər yazmaq ilə fəaliyyətimi davam etdirdim. İşim xoşlarıma gəlirdi üçün radioda tam ştatla işə götürdülər. Radio ilə yanaşı, Azərbaycan televiziyasının “Gənclik”, “Hünər” və “Ədəbi dram” redaksiyalarına materiallar verir, vaxtın olanda kiçik xəbərlər də yazırdım. Xəbərlər onları qane etdiyi üçün Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsinin rəhbəri xəbərlər redaksiyası (o vaxt adı belə idi) məni “Son xəbərlər” redaksiyasında işə dəvət etdi. “Son xəbərlər” redaksiyasının baş redaktoru Valid Sənanı mənim bu sahədə yaxşı müxbir olacağımı dedi və ədəbi redaksiyadan xəbər bölməsinə daha çox çalışmağı məsləhət gördü. İlk dövrlər ehtiyat etdirdim, ancaq bir müddət sonra informasiya deryasına düşdüyümdən xəbər yazmaqdan yorulmurdum. Bu iş, həm də mənə rahatlıq verirdi. Xəbərlər müxtəlif sahələri əhatə edirdi və həmişə yeni nəşə verməyə çalışırdım. O vaxt populyar olan “Günün səsi” proqramına materiallar vermək üçün sayızs tədbirlərə gedir, operativliklə axşam efrinə çatdırırdım.

Beləcə, bir neçə ay yorulmaq bilmədən xəbərlər yazmaq ilə sahəni tam mənimsədim. Sonradan məni AZTV-də başqa redaksiyada da işə çağırırdılar, ancaq informasiyaya əl alırdı olmuşdum ki, başqa redaksiyalara olan təklifləri qəbul etmədim. Jurnalistikaya radiodan başlasam da, yazılı

jurnalistika məni özünə daha çox bağladı. Hətta radioda daha böyük perspektivlərim ola bilirdi, 8 il baş redaktorun müavini vəzifəsində çalışmışam. Ancaq informasiya yazmaq ilə bu səmtdə çalışmağı üstün tutdum.

İnformasiya sahəsində püxtələşməyim və hazırladığım xəbərlər o vaxtlar “Azərinform” kimi tanınan Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyinin (AZƏRTAC)

rəhbərliyinin diqqətini cəlb etmişdi, bir gün məni agentliyə dəvət etdilər, bir qədər söhbətdən sonra onlarla işləməyimi təklif etdilər. Direktor Şamil Şahməmmədov xarici ölkələrdə agentliyin montaqələrini açıldığını və mənim də birinə namizəd olduğumu dedi. Azərbaycanın bir nömrəli informasiya agentliyində çalışmaq həqiqətən böyük məsuliyyət və şərəfli iş idi, ona görə də dəvət etdim. Xarici müxbir bürolarında ingilis, fransız, alman və digər dilləri bilmək tələb olunurdu, ancaq mən heç birini bilmirdim. Mənə MDB ölkələri olan Türkmənistan və Özbəkistan arasında seçim etməyimi söylədilər, Özbəkistanın üzərində dayandım. Həm də Orta Asiya regionu daha maraqlı gəlirdi və milli xüsusiyyətlərimizə uyğun olduğu üçün oranı seçdim.

- Şəhv emtikrə, AZƏRTAC-ın xarici ölkələrdəki ilk müxbir bürolarından birincisi sizə həvalə edilib?

- Bəli, AZƏRTAC-ın xarici ölkələrdə fəaliyyət başlayan ilk müxbir postları arasında birincilərdənəm. Müxbir büromuz Özbəkistanın paytaxtı Daşkənddə yerləşirdi, 1998-ci ildə Daşkəndə gedərək Orta Asiya respublikalarındakı ictimai-siyasi, iqtisadi, sosial, elmi-mədəni, humanitar və s. mövzularda tədbirləri işıqlandırmğa başladım. Həmin dövrdə ay ərzində 40-50, sonrlara isə 60-70 material hazırlamaq tələbi qoyulmuşdu, ancaq mən 120 material

göndərirdim. Sonradan mən Pakistandan da xəbərlər hazırlamağa başladım və rəhbərlik məni bu ölkə üzrə də müxbir olmağı məsləhət bildi, 12 il Pakistan üzrə də müxbir çalışdım.

Bu ölkələrdəki mühüm beynəlxalq hadisələr, ölkəmizin siyasi, iqtisadi, mədəni həyatı ilə bağlı səfirliklərimizin tədbirləri, Azərbaycanın iştirak etdiyi mühüm beynəlxalq mərasimlərdən materiallar yazırdım.

Yaşayış yerim Daşkənd şəhərində olsa da, bir ayağım Qazaxıstanda, bir ayağım Qırğızıstanda olurdu. Tacikistan və Türkmənistandakı tədbirlərdə də qatılırdım, ancaq Özbəkistan, Qırğızistan və Qazaxıstandakı tədbirlərin sayı daha çox olduğundan bu ölkələrdən hazırladığım materiallar sayızs hesabızdır. Elə gün olub ki, 6-7 tədbirdə iştirak edərək onları gecə də olsa həmin günün xəbər buraxılışlarına çatdırı bilmisəm.

Tədbirlərdən hazırladığım xəbərləri AZƏRTAC-a göndərməkdən başqa, həmin ölkələrdəki mətbuatında öz yazılarımı da mü-təmadi davam etdirmişəm. Ən çox Azərbaycan haqqıqlarının Orta Asiya mətbuatında yayılmasından ibarət olub. Məqalələrimin bir çoxunu min əziyyətlə dərc etdirmişəm, bəzi qəzet və jurnalların, agentliklərin rəhbərləri yazını ya itxisarla dərc etməyi istəyir, yaxud da ümumiyyətlə dərcinə izacə vermirdilər. Əsas səbəb isə bu ölkələrdəki vəzifədə olan ermənilərlə “üz-göz” olmamaq idi. Bəzi qəzet redaktorları deyirdi ki, “erməni qardaşlarımız” var, onların xətrinə dəyər. Ancaq mən şəxsi münasibətlərimdən istifadə edərək dərc etdirdim. Hətta elə olub ki, bir neçə redaktoru aparıb restoranda “yedirdib-ıçırtdıb” birtə-hər yola gətirmişəm.

44 günlük Vətən müharibəsi dövründə Özbəkistan və Qırğızistan mətbuatında 600-dən çox material dərc etdirmişəm. Burada özümün şəxsi yazılarım, Müdafiə Nazir-

liyinin məlumatları, Dövlət Sərhəd Xidmətinin, digər dövlət qurumlarının, eləcə də dövlət rəsmilərinin materialları da daxilird. Azərbaycan Prezidentinin həmin dövrdə 130-dən çox çıxışı və müsahibələrinin hər birini Özbəkistan və Qırğızistan mətbuatında tam mətnlə dərc etdirilməsinə nail olmuşam. Hazırda AZƏRTAC-ın müxbiri olmasam da, “Xalq qəzeti”nin əməkdaşı və bir azərbaycanlı kimi öz peşə borcunu layiqincə yerinə yetirməyə çalışıram.

- Orta Asiya ölkələri ilə Azərbaycan mediası arasında hansı fərqli cəhətləri qeyd etmək olardı, məsələn, çap mediası və informasiya agentlikləri, onlayn media və s...

- Orta Asiya ölkələrinin mətbuatı prinsipə Azərbaycanın media sahəsinə çox oxşardı, orada da qəzet və jurnallar, informasiya agentlikləri fəaliyyət göstərir, onlayn media son illər çox inkişaf edib, xəbərlərin spesifikasi da demək olar ki, eynidir. Bu ölkələrdə çap mediası əvvəlki kimi öz ənənəvi üstünlüyünü qoruyub saxlayır, yəni yazılı medianın sayı kifayət qədər çoxdur. Xüsusilə də Qazaxıstanda çap mediası daha çoxdur. Düzdür, onlayn media xəbər yayımcılığında daha önə keçib, ancaq qəzetlərin öz yeri və rolu, ictimai rəyə təsir imkanları da genişdir. Yeri gəlmişkən, son dövrlərdə qəzetlərdə türk dünyasına inteqrasiyası barədə materiallara geniş yer verilir, müxtəlif nüfuzlu şəxslərlə müsahibələr, materiallar dərc olunur ki, bu da qəzetlərin ictimai-siyasi mövzularda fəal rolunu göstərir.

- İnformasiya bürosunda yorulmadan çalışmaq ilə bərabər, publisistik fəaliyyətlə, ələlxüsus da tarixi araşdırmaları da “axsatmadan” davam etdirmisiniz. Hansı əsərləri ərsəyə gətirmisiniz?

- Orta Asiyada yaşadığı müddətdə günlərimi boş keçirmədim, Azərbaycan haqqıqlarının dünyaya çatdırılmasında xeyli əmək sərf etmişəm. Azərbaycandan Orta Asiyaya sürgün edilmiş, yaxud köçüb gəlmiş adamların, tanınmış yazıçı-şairlərin, siyasi xadimlərin, incəsənət adamlarının taleyini öyrənərək onlar haqqında kitab nəşr etdirdim. “Keçmiş unudulmayanda ta-

rixə dönr” adlı publisistik kitabımda Mərkəzi Asiyada yaşamış və hazırda yaşayan 50-yə yaxın tanınmış Azərbaycan türkləri haqqında heç yerdə rast gəlinməyən faktları, məlumatları üzə çıxarmışam. Səmərqənd şəhərində yaşayan, sonra İndoneziyaya gedərək orada müsəlmanlığı yayıyan Mövlana Malik İbrahim, Azərbaycandan gəlib ömrünü Buxara fəlsəfi mühitinə bağlayan Mövlana Yusif Qarabağı, böyük filosoof Mirzəcan Şirazi, tacik mətbuatının Zərdəbisi, Buxarada çap edilən ilk tacikdilli “Buxarai Şərif” qəzetinin nəşri və redaktoru Mirzə Cəlal Yusifzadə, Avropada tanınmış bəstəkar, Səmərqənddə doğulan, Fransada məşhurlaşan Əminulla Hüseynov, onun oğlu, məşhur fransız aktyor və rejissoru Rüstəm Hüseynov, Pakistanın azərbaycanlı prezidenti, Qızılbaş nəslindən olan Ağ Məhəmməd Yəhya Xan və digərlərinin də həyat yolunu araşdıraraq üzə çıxarmışam. “Günahsız günahkarlar” kitabımda Orta Asiyaya sürgün olunmuş azərbaycanlıların acı taleyini qələmə almışam. Qazaxıstanda ALJİR düşərgəsində (Akmo-linskiy laqerq jen izmennikov rodinı) və Karlaqa (Karaqandinskiy laqerq) sürgün edilən günahsız qadınlarımızın acı taleyindən, məşhur Rəfiyyəliylər nəslindən Qazaxıstana sürgün olunanların həyatını əks etdirmişəm.

Ümumilikdə, son 20 ildə 24 kitab yazmışam. Özbək dilinə tərcümə etdirdiyim kitablar isə Azərbaycanın tanınması baxımından müstəsna rol oynayır.

Mənim tarixi araşdırmalarıım sırasında öz doğma yurdlarından sürgün olunmuş soydaşlarımızın faciəli həyatı barədə materiallar daha çox üstünlük təşkil edir. Daşkənddə yazdığım ssenari əsasında “Sürgün” sənədli filmi çəkilib. Hazırda üzərində son tamamlama işlərini apardığım “Sürgün” adlı əsərdə çox təsirli məqamlar əks olunub.

- Qərbi Azərbaycan icmasının beynəlxalq mühitə təşviqat resursları getdikcə güclənir, Azərbaycan diasporu və milli mədəniyyət mərkəzləri soydaşlarımızın üzləşdikləri müsbətləri, didərgin düşdüyü doğma torpaqlarına geri qayıdışı istiqamətində fəal iş aparır. Orta Asiyada bu sahədə hansı addımlar atılır?

- İlk növbədə hesab edirəm ki, Qərbi Azərbaycandan Orta Asiyaya deportasiya olunmuş soydaşlarımızın üzləşdiyi tarixi ədalətsizliklər öz siyasi qiymətini almalıdır. Orta Asiyada Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzləri çoxdur, Özbəkistan və Qazaxıstanda mədəniyyət təşkilatlarımız daha çoxdur, onlarla repressiyalara məruz qalmış soydaşlarımızın üzləşdiyi ədalətsizliklər, onların övladlarının öz doğma yurdlarına geri qayıtması və digər istiqamətlərdə daha sıx işləmək lazımdır. Bu istiqamətdə Qərbi Azərbaycan İcması ilə birgə bəzi tədbirlərin təşkilinə də ehtiyac var.

- Söhbətləşdi: ELBRUS CƏFƏRLİ

Qəzzada atəşkəs hansı halda mümkündür?

HƏMAS bəyanat yayıb

Qəzzada vəziyyətin sabitləşməsi üçün hələ də ciddi irəliləyiş müşahidə olunmur. Belə ki, HƏMAS hərəkatı və onunla yaxın təmasları olan silahlı qruplar İsrailə atəşkəs anlaşmasında maraqlı deyillər - HƏMAS-ın rəhbərliyi qruplaşmanın tələb-

lərinin yerinə yetiriləcəyi təqdirdə Qəzza zolağında atəşkəsə bağlı təklifləri dəyərləndirməyə hazır olduqlarını bildiriblər. “Fələstin fraksiyaları fələstinlilərin tələblərinə cavab verən və sektorda hərbi əməliyyatların dayandırılması, İsrail qoşunlarının

oradan çıxarılması və anklavdakı blokadanı götürülməsi daxil olmaqla, Qəzzada atəşkəs məsələsi ilə bağlı istənilən təşəbbüsləri nəzərdən keçirməyə hazırdır”, - deyərək HƏMAS-ın bəyanatında qeyd olunur. Eyni zamanda, HƏMAS və müttəfiqləri Misir və Qətərə Qəzzaya humanitar yardım çatdırılmasını bərpa etmək üçün görüş-tərdikləri böyük səylərə görə təşəkkür

ediblər. İsrail Qəzza sakinlərinin bir hissəsinin köçürülməsi üçün beş ölkə ilə danışıqlar aparır. CNN telekanalı yüksək rütbəli İsrail rəsmisinə istinadən qeyd edib ki, İsrail hakimiyyəti Efiopiya, Liviya, İndoneziya, Cənubi Sudan və Somali ilə Qəzza zolağından çıxan fələstinliləri qəbul etmək imkanları ilə bağlı danışıqlara başlayıb. “Qəzzanın 2

milyondan çox sakininin bir hissəsini qəbul etmək müqabilində bu ölkələr əhəmiyyətli maliyyə və beynəlxalq təminat alacaqlarını gözləyirlər”, - deyərək telekanalın məlumatında bildirilir. Xatırladaq ki, bundan əvvəl İsrailin Baş naziri Benyamin Netanyahu jurnalistlərə İsrailin fələstinlilərin köçürülməsi ilə bağlı bir neçə ölkə ilə danışıqlar apardığını bildirsə də, konkret ölkələrin adını çəkməyib. ABŞ Prezidenti Donald Tramp da anklavın sakinlərinin Misir və İordaniya və ya başqa ölkələrə köçürülməli olduğunu bəyan etmişdi. Lakin ərəb ölkələri bu təklifə qarşı çıxmışdılar.

Əngəl olan amillər

Məsələ ilə bağlı politoloq Tural İsmayilov “Yeni Azərbaycan” qəzetinə şərhində qeyd edib ki, münəfiş təərəfləri qarşılıqlı güzəştlərə gedənə qədər Qəzzada mövcud vəziyyət davam edəcək. “Qəzzada atəşkəsin qarşısını alan əsas amillər təərəflərin mövqələrinin tamamilə zidd olmasıdır. İsrail üçün atəşkəs yalnız HƏMAS-ın hərbi və inzibati gücünün tamamilə sıradan çıxarılması ilə mümkündür. HƏMAS isə atəşkəsin ilkin şərti kimi İsrailin Qəzzadan tam çıxmasını və blokadanın ləğvini tələb edir. Bu, danışıqların başlanğıc nöqtəsində ciddi ziddiyyət yaradır”, - deyərək T.İsmayilov vurğulayıb ki, İsrail və HƏMAS-ın ortaq mövqeyə gəlməsi mümkün görünmür: “Qəzzada HƏMAS idarəçiliyinə son qoymaq, hərbi infrastrukturunu məhv etmək və bölgədə öz təhlükəsizlik zolağını formalaşdırmaq kimi məsələlər İsrailin əsas tələbləridir. Onlar Qəzzanın gələcəkdə HƏMAS-ın yenidən silahlanmasına meydan verməyəcək bir idarəçilik modelinə keçməsinə istəyirlər. HƏMAS-ın istəyi isə daha çox siyasi legitimlik qazanmaq

və Fələstin xalqı üzərində liderlik statusunu qorumaqdır. Onlar İsrailin hərbi əməliyyatlarını dayandırmasını, sərhəd keçidlərinin açılmasını və məhbusların azad olunmasını tələb edirlər. Bu iki ya-

naşma arasında kəsismə nöqtəsi yoxdur, ona görə də atəşkəs danışıqları dalana di-rənilir. Atəşkəsin təmin olunması üçün ən real şört beynəlxalq vasitəçiliklə qarşılıqlı güzəştlərin qəbul edilməsidir. Burada Qətər, Misir və ABŞ əsas rol oynayır”.

BMT, yoxsa ABŞ?

Ekspertin sözlərinə görə, Qəzzanın BMT-nin idarəçiliyinə verilməsi versi-

Ekspert bildirib ki, bölgədə ən mübahisəli mövzulardan biri də Qəzza əhalisinin başqa ölkələrə köçürülməsi planıdır. “İsrail daxilində bəzi dairələr bu ideyanı müdafiə etsə də, beynəlxalq hüquqa görə bu, etnik təmizləmə kimi qiymətləndiriləcək.

yası nəzərdən keçirilə bilər, amma münəfiş təərəfləri bunu məqbul qarşılamayacaqlar. “Bəzi dairələr Qəzzanın BMT-nin idarəçiliyinə verilməsini təklif edir. Bu model nəzəri baxımdan münəfişəni dayandıra bilər, lakin İsrail buna şübhə ilə yanaşır, çünki BMT-nin effektiv təhlükəsizlik zəmanəti verəcə-

yinə inanmır. HƏMAS isə belə bir idarəçiliyin öz siyasi nüfuzunu sıfırlayacağını bilir”, - deyərək T.İsmayilov qeyd edib ki, Qəzzanın ABŞ-ın nəzarətinə verilməsi ideyası isə real görünmür; “Bu, regionda və bütün ərəb dünyasında anti-Amerika dalğasını gücləndirər”.

Yerli əhali başqa ölkəyə köçürülə bilər?

Ərəb ölkələrinin böyük əksəriyyəti də Qəzza əhalisini qəbul etməyə hazır deyil. Bununla belə, hərbi əməliyyatların uzanması, humanitar şəraitin ağırlaşması və blokadanın dərinləşməsi bəzi ailələri könüllü şəkildə çıxmağa məcbur edə bilər. Lakin kütləvi köçürülmə ssenarisini yalnız böyük güclərin razılığı və maliyyə təminatı ilə mümkündür”.

“Real mənzərə odur ki, təərəflərin hər biri bu mərhələdə atəşkəsi öz hərbi və siyasi üstünlüyünü qorumaq üçün taktiki addım kimi görür. Nə İsrail, nə də HƏMAS indiki şərtlərdə strateji güzəştə hazır deyil. Ən azı ya-

xın müddətdə atəşkəs yalnız mərhələli humanitar razılaşmalar və girovməbus mübadiləsi çərçivəsində baş verə bilər. Lakin bu da uzunmüddətli sülh deyil, sadəcə müvəqqəti pauza olacaq”, - deyərək T.İsmayilov əlavə edib ki, Qəzzada atəşkəsin təmin olunması üçün beynəlxalq zəmanət lazımdır; “Qəzzada sülh üçün beynəlxalq formatda “güclü zəmanət” mexanizmi yaradılmasa, istənilən atəşkəs kağız üzərində qalacaq. Hazırkı gedişatda bölgə yenidən yeni hərbi eskalasiyalara açıqdır”.

Yunis ABDULLAYEV

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955,
0552004544
“Azərmətbuatıayımı” ASC - 0124411991,
0124404694
“Səma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100,
0504560835

“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Bakmətbuat” MMC - 0124314313
“Ziya LTD” MMC - 0124977696,
0503067744

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Ağdərənin 2 kəndi sakinlərini qəbul edib

İşğaldan azad edilmiş ərazilərə Bö-yük Qayıdış davam edir. Ağdərə rayonunun Kolatağ və Vəndli kəndləri də sakinlərini qəbul etməyə hazırdır.

Avqustun 15-də respublikanın müxtəlif yerlərində, əsasən yataqxanalarda, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdən ibarət köç karvanı Ağdamdan Ağdərənin Kolatağ kəndinə yola salınıb. İlk mərhələdə Kolatağa 26 ailə - 89 nəfər köçürülür. İlk mərhələdə Ağdərə rayonunun Vəngli kəndinə isə 22 ailə - 83 nəfər köçürülür.

Keçmiş məcburi köçkünlər hərtərəfli dövlət qayğısı ilə əhatə olunduqlarına görə Prezident İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyə-

nı bildirib, bu yolda canlarından keçən şəhidlərimizə rəhmət diləyiblər.

Qeyd edək ki, hazırda Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə ora köçürülən keçmiş məcburi köçkünlərlə yanaşı, bu bölgədə aparılan layihələrin icrasında çalışan, ayrı-ayrı dövlət qurumlarının yerli bölmələrində xidməti vəzifələrini yerinə yetirən, yenidən fəaliyyətə başlamış səhiyyə, təhsil, mədəniyyət, turizm, sənaye, energetika müəssisələrində işləyən, həmçinin təhsil alan tələbələr də daxil olmaqla, ümumilikdə 50 mindən çox insan yaşayır.

Alimlərdən xəbərdarlıq: Təyyarə ölçüsündə asteroid Yerə yaxınlaşır

“2025 PM” asteroidi təhlükəli göy cismi kimi təsnif edilir, lakin Yerə yaxın olmasına baxmayaraq, onun planet tərəfindən tutulma ehtimalı çox azdır.

AZƏRTAC “Newsweek” nəşrinə istinadla xəbər verir ki, diametri 50 metr olan “2025 PM” asteroidi bu həftənin sonunda Yer kürəsinin yanından keçəcək. O, bazar günü, avqustun 17-də, Bakı vaxtı ilə saat 13:03-də Yerdən Ay orbitinin təxminən bir diametrində məsafədə olacaq.

NASA-nın “Jet Propulsion” laboratoriyası da göy cisminin yaxınlaşması barədə xəbərdarlıq edib. Qeyd olunur ki, “2025 PM” ölçülərinə görə təyyarə ilə müqayisə oluna bilər və Yerə mümkün olan ən yaxın - 1 milyon kilometrədən çox məsafədə planetimizə yaxınlaşacaq.

“The Jerusalem Post” asteroidi hər birinin çəkisi 15 tona qədər olan üç tiranozavrla müqayisə edir. Amma qeyd edir ki, onun kütləsi dəqiq məlum deyil. NASA,

həmçinin şənbə günü Yer kürəsinin 980 min kilometrə yaxınlaşacaq diametri təxminən 16,7 metr olan “2025 PR1” asteroidini də izləyir.

Günəş Astronomiyası Laboratoriyası bildirib ki, “2025 PM” planetə qeyri-adi yaxınlaşma səbəbindən təhlükəli asteroidlər sırasındadır (bu kateqoriyaya Yerə 10 Ay orbitinin diametrindən daha yaxın məsafədə yaxınlaşan cisimlər daxildir). Müqayisə edilə bilən məsafədə daha böyük bir cismin bu il sentyabrın sonunda bir dəfə daha ucması gözlənilir.

Bu göy cismi “Apollon” qrupuna, yəni, orbitləri Yerin orbiti ilə kənarda kəsişən planetimizə yaxın asteroidlərə aiddir. O, avqustun 1-də aşkar edilib. Obiektin xüsusiyyətləri hələ də yaxşı məlum deyil, çox güman ki, bu, uçucu maddələrin izləri olmayan qayalıq bir blokdir. “Yerə yaxın uçuşuna baxmayaraq, onun planet tərəfindən tutulma ehtimalı çox azdır”, -deyən alimlər qeyd edirlər ki, bu asteroid yalnız başqa bir göy cismi ilə toqquşduqda öz trayektoriyasını dəyişə bilər.

İyulda alimlər xəbərdarlıq etmişdilər ki, 2029-cu ilin aprelində diametri 375 metr olan “Apofis” asteroidi Yerə 32 min kilometr məsafədə yaxınlaşacaq. Səma cismini Avropa, Afrika və Asiyada yaşayan təxminən 2 milyard insan adı gözlə görə biləcək.

Şənbə üçün nəzm

daha çox inanırsan ağrılarına,
daha çox ağlayırsan keçmişinə,
daha çox udur səni miyanə boşluq...

Bir də
daha çox hamılaşırısan,
daha çox heçkimləşirsən,
daha çox yadlaşırlar
dost-döğmə adamlar.

Və Allaha bir ömürlük
bu duanı pıçıldayırsan:
İlahi, məni bütün bədənlərdə unutdur...

Pıçıldı...

dəcəl uşaq bir daş atıb
bu yuvanı uçursa,
gələn bahar bu evvanda bir qaranquş kəm gələr.
nəsə çatmaz göy üzündə, bir quş yeri boş qalar,
səni də başqa şəhərin yağışları isladar...
səni də başqa şəhərin yağışları isladar,
başqa küçəyə açılar sərxoş pəncərələrin.
kimse çatmaz bu şəhərdə hər gecə “səhv düşməyə”:
“bu sevgini qışqırma... pıçılıtsında qalsın...”
bu sevgini qışqırma... pıçılıtsında qalsın,
bu gedisin, bu yoxluğun
bir adı da olmalı.
bir adı da olmalıdı
bir ömür yorğunluğun,
bu təklivə yoluxmağın
bir adı da olmalı...
bu təklivə yoluxmağın bir adı da olmalı,
bir əlinlə başına döy, o biriylə sığal çək.
güzgüyə bax, gülümsə, de ki: “səndə alınmadı,
nəsə... nəsə... olmadı! nəsə... nəsə... olmadı”...

1, 2 və başqa rəqəmlər...

belə olmalı deyildi, dostum,
bunca hündür olmayacaqdı divarlar,
indi mənim qısıldığım küncdən
heç kimsə görünmür
deyirəm ki, belə olmur...

onda lap çoxdan idi
onda hamı sağ idi
yaxşı yadımdadı
anamızın qarğıışı da heç kimsəni tutmazdı
Allah da heç kimi öldürməzdi
sən deyirdin: uzaqlar olmayacaq...
amma
mən qorxurdum
qorxurdum ki, hamı birdən susa bilər...

qorxuram
qorxuram ki
hamı birdən susa bilər
səsinə itirə bilərəm, dostum
“hardasan”-ını, “necəsən”-ini
eşitməyə bilərəm
bir də görərsən ki
heç kimin səsi yoxdu
mən sənin səsinə sığınıb
bir ömür ovunduraram özümü
deyirəm ki, məni sənsiz qoyma...

mən sənin nə etdiyini
hara getdiyini
kiminlə içdiyini bilmək istəyirəm
bilmək istəyirəm nə geyindiğini, nəyə baxdığını
niyə gülümsədiyini...
əllərinin hərəkətini görmək istəyirəm
bilirsənmi
indi gələn yoxdu - quruca yollar var
qucaq yoxdu - quruca qollar var
büşbütün yiyəsiz bədənəldi
indi yataqlar...
bir də görərsən ki
heç kimin əli qalmayıb
mən sənin əlindən tutub
bir ömür yeriyə bilərəm
deyirəm ki, məni əllərsiz qoyma...

belə olmalı deyildi, dostum
belə olma...

İll
əlin hər yerdən üzülür
və heç kimsəyə çatmaz
oturub ağlayarsan əllərinin
bu çarəsiz halına.
taleyin işinə bax...

gör bir səni necə tutmuş Allahının qarğıışı
dodaqların cadar-cadar və
öpüşsüzləmişlər.
gör qarşıda necə quru, necə yorğun ömür var
bəs deyirdin göz yaşları
yağışı da isladar...

bəs deyirdin göz yaşları yağışı da isladar

bəs deyirdin ümidlər taa
bizə görək olmaz
niyə belə küsürsən?
hərdən lap xırda şeylərdən
başlayır unudulmaq
deyirlər ki,
arzuları öldürməsən
heç nə düzəlməyəcək...
bizə də görək olmayacaq
bir cüt uşaq əlləri
yar telləri görək olmayacaq
baxıb oyunmağa
aldanıb yaşamağa
bu qara dünyanın bər-bəzəyinə
bizə bir ana tapılmayacaq
yığışb köçməyə dünyadakı
bütün künclərimizdən
düzlaşmış dizlərinə
daha heç nə şəkillərdəki kimi olmayacaq
bizi aldadan quşlar
çoxdan öldülər fotoaparatlının
tətik səsələrində...

İll
günəşi oğurlanmış ömürlər var
açılmaz sabahları
tanrının unuduğu adamlar var
eşidilməz ahları
nədən ki
məscidlərdən gələn səslərə qarşıb itdi
palatalardan ucalan dualar
mən sizə demişdim axı
Allahın da tərs damarı var...

İll
gün gəlir
bədənindəki ağrıların
xatirələrə çevrildiyinə inanırsan
məsələn, yaxşı bilirsen
ki,
nevrozun sarıışan halları
kimin gedişidi
kimin gəlməyişidi
kimdəki keçmişindi...

xatırlandıqca daha çox
inanırsan ağrılarına
daha çox ağlayırsan keçmişinə
daha çox udur səni qapqara boşluq...

bir də
daha çox hamılaşırısan
daha çox heçkimləşirsən
daha çox yadlaşırlar dost-döğmə adamlar...

Və Allaha bir ömürlük bu duanı
pıçıldayırsan:
İlahi, məni bütün bədənlərdə unutdur...

İll
bir az da qalsaydın deyəcəkdim ki
lap deyəcəkdim ki, sənsiz alınmır
guya çətin olur təklilik dediyin
guya gecələrin Günəşi olmur
bir az da qalsaydın
bir az qalsaydın
deyəcəkdim ki
sabaha şaxta var
əynini qalın elə
üşüməyim...

Şəhriyar Del Gerani

Oktyabr şəiri...

Kəsib tullayasan qollarını da,
yetim saxlayasan qucaqlarını.
Biryolluq hamıdan çıxıb gedəsən,
bir it qucaqlaya ayaqlarını.

Ay ağac, yazıqsan - qış ağacısan,
bu bekar torpağın boş ağacısan,
bilsəydim anamın baş ağacısan,
o vaxt sındırmazdım budaqlarını.

Qırmızı kəndirdə boynun dincələ,
ölüm də gələndə gülürüz gələ.
Bir gün uzaqlardan bir payız gələ,
deyə ki, “Qaytarın yarpaqlarımı...”

Sən axı bilmirsən
üzündən iraq -
it kimi darıxmaq nə təhər olur...

Sən axı bilmirsən
sənin yoxluğun
hamıdan, hər şeydən
beş-betər olur.

Sən axı bilmirsən
əlmin qurusun -
sənə açmadığım zəng zəhər olur.
Günəş zəhər olur,
gün zəhər olur,
yağış zəhər olur
yol zəhər olur,
bir qurtum araqla
bir siqaretlə
uzanır gecələr
taa... şəhər olur.

Sən axı bilmirsən
hardan biləsən
üzündən iraq -
it kimi darıxmaq nə təhər olur...

Gün gəlir bədənindəki ağrıların
xatirələrə çevrildiyinə inanırsan.
Məsələn, yaxşı bilirsen
Ki, nevrozun sarıışan halları
kimin gedişidi,
kimin gəlməyişidi,
kimdəki keçmişindi...

Xatırlandıqca

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası
Baş redaktor:
Alıqş HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com
Ünvan: Bakı - AZ-1000. Üzviyər Hacıbəyli - 66
Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100
Lisenzia: N-B-317
Tiraj: 4754
Sifariş: 1660
“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayon filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 1500486601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnilib və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilir.

Qəzet 1993-cü ilin
aprel ayında nəşr olunur.
Məsul nəvbətçi:
Yeganə Bayramova